

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Om iubit de Dumnezeu (Daniel 9, 23)

Reafericitul Părinte Patriarh Daniel a împlinit pe 30 septembrie 2018 unsprezece ani de rodnică păstorie. E greu de sintetizat lucrarea spirituală și edilitară pe care a realizat-o în acest timp.

Dând slavă lui Dumnezeu pentru darurile pe care le-a revărsat peste Patriarhul nostru, nu găsim altă cale mai bună de a le sublinia decât pornind de la ocrotitorul Preafericii Sale, Proorocul Daniel.

Mineiul, în grai liturgic, i se adresează așa: *Ca pe o stea prealuminoasă și ca pe un luceafăr prea mare te cinstim pe tine, bărbatul doririlor, cel ce ai strălucit limpede cu strălucirile faptelor bune și luminezi sufletele și trupurile credincioșilor, și strigăm către tine: proorocule Daniel, roagă pe Mântuitorul să măntuiască pe cei ce te laudă pe tine cu dreaptă credință*¹.

Numele acestui „bărbat al doririlor” se tâlcuiește cu „Dumnezeu este judecătorul meu” sau cu „Dumnezeu mi-a făcut dreptate”. Justificat este supranumit „profetul majestății divine”.

În viața și activitatea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel sunt prezente multe din virtuțile Proorocului Daniel, prooroc puternic în vremuri grele. Preafericirea Sa este *Patriarh puternic pentru vremuri dificile*. Și n-am fi sinceri dacă n-am recunoaște că vremurile pe care le trăim sunt dificile. Sunt dificile nu numai când ne referim la situația economică precară, ci și când ne referim la viața spirituală. În atmosfera de secularizare sunt tot mai dese atitudinile potrivnice Bisericii. Or, capul Bisericii noastre este Preafericirea Sa, și la vârf, în ultimă instanță, se simt cel mai tare toate răutățile.

Sfântul Apostol Pavel, referindu-se la aceste vremuri, zicea: *În zilele din urmă, vor veni vremuri grele; că vor fi oamenii iubitori de sine; iubitori de arginți, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie* (2 Timotei 3, 1-2). Avva Pamvo, referindu-se și el profetic la aceste vremuri, zicea: *În astfel de vremuri se va răci dragostea multora și va fi mult necaz... va intra încă și în norod necredință, desfrânare, urâciune, vrajbă, zavistie, întârâtări, furțișaguri și beție*². Iar vremurile trebuie să înfruntate și învinse.

Purtătorul de steag în această luptă este Preafericitul Părinte Daniel, *Patriarh puternic pentru vremuri dificile*. Iar unul dintre bastioanele importante pe care le ridică în calea valului vremelnice ce ne-ar putea îneca este *Catedrala Mântuirii Neamului*. Această „ctitorie pentru veșnicie” vom avea bucuria să o vedem târnosită în anul jubiliar 2018.

Spiritul în care acționează și se roagă Preafericirea Sa este cel ce l-a animat pe Miron Cristea, primul Patriarh al României, care, acum 100 de ani, la 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, se ruga așa: *Doamne, Dumnezeul nostru, Tu ești Părintele nostru, Tu ai văzut strămtorarea părinților noștri și ai auzit strigarea lor, căci se făcuseră ei ca floarea în brumă și plecat spre pulbere era sufletul lor, și trupul lor lipit de pământ*³.

Cu toată deschiderea sa înspre lume, înspre valorile europene și ecumenism, Patriarhul nostru rămâne înrădăcinat în Tradiția înaintașilor săi. Crede și mărturisește, așa cum au crezut și au mărturisit moșii și strămoșii noștri. Crede în Dumnezeu Care ne-a ocrotit și înălțat peste veacuri în glia pe care ne-a dăruit-o ca să ne rodească tărie trupului și înțelepciune minții.

Patriarhul este *figura impunătoare, înțeleaptă, fermă, așezată, senină, limpede în gând, ușor profetică, afabilă, legată de neamul său cu pecetea și rostul credinței, bun până la eminent, teolog, umanist desăvârșit, în stare să renunțe la privilegiul voluntarismului, iluziei și libertății exterioare, ordonându-și întreaga viață în așa fel încât în lumea pe care o slujește, să nu rămână greșeli care să nu mai poată fi îndreptate*⁴.

DIN SUMAR:

- Mesaj cu privire la Referendumul din 6-7 octombrie – **IPS MITROPOLIT ANDREI**.....(p. 2)
- Despre divinație, îngrijorări și proorociri – **ALEXANDRU NEMOIANU**.....(p. 3)
- Doctorul Giuseppe Moscati și iubirea care vindecă – **ARHIM. BENEDICT VESA**.....(p. 5)
- Episcopul Miron Cristea în slujba idealului național: pozițiile din octombrie 1918 – **MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN**... (p. 6)

¹ Mineiul pe Decembrie, EIBMBOR, București, 2005, p. 252.

² Pateric, Alba Iulia, 1990, p. 193.

³ Ilie Șandru, Patriarhul Miron Cristea, Editura „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 1998, p. 118.

⁴ Iosif Zoica, Patriarhul, în „Îndrumătorul Pastoral”, Reîntregirea, vol. XXII, 2008, p. 12.

În lupta cu provocările contemporaneității secularizate și materialiste, el este purtătorul de steag al păstrării tradiției ortodoxe și a valorilor naționale. Pe Patriarh îl întristează și îl doare tot ceea ce-L poate întrista și durea pe Mântuitorul. Și multe-L dor pe Mântuitorul, pentru că mult este păcatul și suferința din lume.

Patriarhii, spune Nichita Stithatul, au pe pământ o slujire asemănătoare cu a cetei îngerești a *Tronurilor*, devenind purtători de Dumnezeu în demnitatea lor, apropiați de Apostoli⁵. Sub inspirația Duhului Sfânt, atunci când învață, se arată dimpreună slujitor cu Dumnezeu. Și când se mută în eternitate, spune cuviosul Nichita Stithatul, se odihnesc întru slavă, dimpreună cu *Tronurile cerești*, pentru că în ierarhia pământească le-au ținut locul.

Episcopilor, spune Sfântul Siluan Athonitul, li s-a dat un mare har al Sfântului Duh. Ei sunt așezați mai sus decât toți: ca vulturii ei se ridică în înălțimi și de acolo văd întinzându-se depărtări nesfârșite. Prin cunoașterea lui Dumnezeu pasc ei turma lui Hristos. Duhul Sfânt a așezat în Biserică episcopi ca să pască turma lui Hristos (Fapte 20, 28). Dacă credincioșii și-ar aduce aminte de aceasta, ei i-ar iubi pe Păstorii lor cu o mare iubire și s-ar bucura din toată inima lor la vederea unuia dintre ei⁶.

În România, cel așezat mai sus decât toți, privind cu agerime de „vultur duhovnicesc” modul în care se desfășoară viața spirituală a poporului român, este Patriarhul Daniel. În zbuciumatele vremuri, când se încearcă reșezarea lucrurilor pe un fâgaș normal, atitudinea Preafericirii Sale ne este de mare folos. Fie că a fost vorba de apărarea orei de religie în școli, sau de Legea Cultelor, sau de recuperarea proprietăților bisericești, de salarizarea clerului, de militarea pentru familia tradițională, vocea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel este una puternică.

Preafericirea Sa ne arată și calea de ieșire din criza spirituală profundă în care se află civilizația contemporană: apropierea de Dumnezeu. Situația în care a ajuns lumea e din cauza crizei spirituale profunde a civilizației contemporane, mai ales europene și nord-americane, în care descreștinarea și secularizarea devin o notă dominantă a vieții umane individuale și sociale⁷.

Preafericitul s-a făcut auzit și-n Sfântul și Marele Sinod de la Creta și-n alte foruri și organisme bisericești internaționale și naționale. Iar un fapt, mai rar întâlnit, e acela că marele teolog este dublat și de un bun gospodar al Bisericii. E greu de făcut o retrospectivă a ctitoriilor realizate, dar una dintre ele îl înveșnicește: *Catedrala Mântuirii Neamului*.

Așteptând ziua de 25 noiembrie 2018, când această „ctitorie pentru veșnicie” se va târnosi, acum, când se împlinesc 11 ani de păstorire a Preafericirii Sale, îi zicem din tot sufletul: **Întru mulți și fericiți ani, Preafericite Părinte Patriarh Daniel!**

Mesajul Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei cu privire la Referendumul din 6-7 octombrie

bârșia familiei este în Raiul lui Dumnezeu: „După chipul Său l-a făcut Dumnezeu pe om, l-a făcut bărbat și femeie și i-a binecuvântat și le-a zis: «Creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul!»”. Atunci când Dumnezeu S-a întrupat, Domnul Hristos a făcut prima minune la o nuntă, în Cana Galileii, și a binecuvântat însoțirea dintre bărbat și femeie.

Preocuparea *Coalțiției pentru Familie* aceasta este, ca, precum se întâmplă de mii de ani, familia creștină să meargă înainte, iar unii dintre cei care au meditat foarte serios la importanța familiei creștine s-au și pronunțat. Ioan Alexandru, în *Iubirea de patrie*, spune că la temelia patriei stă familia creștină: tata, mama, copilașii lor.

Fără să avem nicio rețineră față de oamenii cu o altă părere, considerăm că toți sunt ai lui Dumnezeu. El să-i ocrotească pe toți! Milităm, totuși, pentru familia creștină tradițională pentru că, repetăm, ea stă la temelia patriei noastre, a țării noastre, a bisericii noastre. Demersul acesta, pe care l-a demarat inițiativa cetățenească susținută de *Coalțiția pentru Familie*, nu un partid politic și nici Biserica, considerăm că este unul pozitiv. De aceea trebuie să disociem toată această preocupare de orice partizanat politic și pur și simplu să rămână așa, ca o lucrare binecuvântată de Dumnezeu și, repet, fără să avem resentimente față de cei ce au o altă atitudine referitor la viață.

In memoriam

Omagiu pentru Aurel Sasu

Fundația Culturală „Sfântul Antim Ivireanul” din Râmnicu Vâlcea împărtășește durerea familiei și a comunității universitare clujene pentru pierderea intempestivă, după o cruntă suferință, a scriitorului și profesorului Aurel Sasu. Eminent cercetător al literaturii române contemporane din țară și din afară, Dl. Aurel Sasu rămâne în memoria culturală ca figură emblematică a Cetății culturale transilvane, iar pentru noi, vâlcenii, un spirit profund și onest, prietenul adevărat al conjuțețeanului nostru, scriitorul-teolog

ajuns ierarh de aleasă amintire, Bartolomeu Valeriu Anania, căruia, cu înalt profesionalism, i-a editat mare parte din opera postumă. În acest ceas cernit, când regretăm și faptul că ar mai fi putut oferi multe alte lucrări literaturii române, aducem D-lui Aurel Sasu omagiul recunoștinței noastre perpetui și rugăm pe Cel de Sus, întru Care a crezut și a făptuit, ca, după o viață de lupte și încludate tristeți, să-l primească în Împărăția Sa cu bucuria mântuirii...

Prof. dr. Ioan St. Lazăr
Președinte Executiv
Fundația Culturală „Sfântul Antim Ivireanul”

Anunțuri și Comunicate

Parohii vacante –

Octombrie 2018

Posturi clericale categoria numire:

1. **Preot paroh** la Parohia **Șoimeni**, Protopopiatul Cluj I, 280 suflete, categoria a III-a. 2. **Preot paroh** la Parohia **Bața**, filia Poienile Reteagului, Protopopiatul Beclean, 481 suflete, categoria a II-a.

2. **Preot paroh** la Parohia **Stupini**, Protopopiatul Beclean, 130 suflete, categoria a III-a.

Posturi clericale categoria examen:

3. **Preot paroh** la parohia **Șieu**, filia Șoimuș, Protopopiatul Bistrița 1300 suflete, categoria I.

- Pentru posturile de la categoria **examen** se pot înscrie preoții cu vechime de cinci ani.

- Examenul se va desfășura după programa pentru parohiile de oraș.

- Pentru **interviu** se pot înscrie preoții cu vechime de cinci ani, precum și tinerii licențiați în teologie care au susținut examenul de capacitate. Interviuul va consta în susținerea a trei probe orale: predică, cateheză și liturgică.

Dosarele candidaților se vor depune la biroul Consilierului administrativ bisericesc până la data de **26 octombrie 2018**.

⁵ Nicetas Stethatos, *Opuscles et lettres*, Sources chretiennes, vol. 81, Paris, p. 293.

⁶ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejzii și iadul smereniei*, Deisis, Alba Iulia, 1994, p. 105

⁷ *Familia și viața la începutul unui nou mileniu creștin*, Congres Internațional, București, 2001, p. 33.

Tableta lunii

Despre îngrijorări, divinație și proorocii

Alexandru Nemoianu

(Statele Unite)

reamea pe care o străbatem este bântuită de o stare generală de îngrijorare. Oamenii sunt în permanentă îngrijorări: de situația economică, de situația politică, de necazurile casnice, de sănătate, de zvonuri și mai ales de „ziua de mâine”. Aici trebuie să deosebim cu grijă între ce înseamnă precauție, efort pentru a susține existența și de a o îmbunătăți, și ceea ce sunt „îngrijorări” pentru stări și lucruri asupra cărora nu avem nici un soi de mijloc de influențare. Sunt „grijile” despre care am fost foarte direct avertizați: „Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei” (Matei 6, 34) și „Nu va împovărați cu nicio grijă, ci întru toate, prin închinăciune și prin ruga cu mulțumire, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu” (Flp 4, 6). Din nou trebuie repetat că este o deosebire fundamentală, de categorie, între preocuparea de a face față greutăților vieții, care este dreaptă și legitimă, și „grijile” pentru lucruri care sunt cu totul în afara controlului nostru, griji care sunt de fapt ispite. Dar în ciuda acestui adevăr, pe care, teoretic, mai toți oamenii îl știu, multe îngrijorări domină lumea și o chinuie.

În primul rând este absolut limpede că aceste „grijii” sunt un enorm și inutil consum de energie sufletească și afectivă. Orice am face, nu vom putea avea sub control viitorul. Pur și simplu nu este cu putință. Ce este însă cu putință este să ne chinuim în zadar și să distrugem clipa prezentă fără rost. Aceste „îngrijorări” sunt, până la urmă, manifestări de trufie, încercări de a înlocui pe Cel care stă deasupra vieții și a morții. În același timp este și dovadă de lene și lipsă de dreaptă măsură. Singurul moment care este sub controlul nostru este clipa prezentă, „acum”. În această clipă avem nu doar posibilitatea, ci și obligația de a face o opțiune, între bine și rău, fie că vrem, fie că nu vrem. Pentru a depăși această obligație cel mai adesea ne chinuim cu lucruri și stări pe care ni le imaginăm (și imaginile, închipuirile, sunt singurele lucruri pe care ni le oferă necuratul). Vedem această stare prin multe care ne înconjoară, dar cea mai evidentă este goana, obsesia după „știri”: prin computer, televizor, ziare, zvonuri. Pe drept cuvânt Alvin Toffler, în cartea „Șocul Viitorului”, spunea că antenele posturilor de recepție sunt asemenea părului din cap zburlit de groază. Este interesant că, pentru deslușirea stării prezente și efortul de a vedea „ce va fi” au existat două căi: divinația și proorocia.

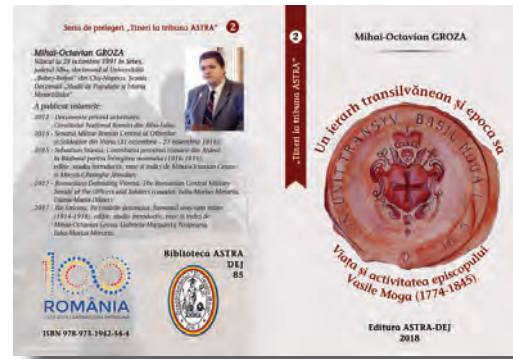
Este interesant de observat că cea mai mare preocupare cu „viitorul” există în societățile incerte, în comunitățile nomade, în zonele de mahala și între cei care nu au nici un fel de „rădăcini”. Membrii acestor societăți nu se pot referi, nu se pot raporta la nimic sigur, la nici un model anterior. Ei se zbat între un prezent dubios și un viitor de care se tem. În aceste condiții, ei recurg la divinație, ghicirea viitorului. Mijloacele folosite sunt numeroase. De la banalul „ghicit” în cafea la spiritism, de la „ouija boards” la vrăjitorie și de la datul în zaruri la sacrificii umane. Este foarte semnificativ că, în realitate, cei care apelează la divinație doresc să audă ceea ce ei ar dori să se întâmple. Prin „divinație” ei nădăjduiesc să poată forța destinul. Aici este marele pericol. Căci în aceste „căutări” ei află, uneori voit și alteori nevoit, pe „tatăl minciunilor”, necuratul. Iar aici este un pericol enorm.

Din capul locului trebuie înțeles că necuratul are o ură infinită față de oameni, și dorința lui ultimă este să îi distrugă și să le acapareze sufletele. Apelând la divinație, oamenii în chip liber se deschid spre forțele malefice. Urmările sunt, cum ziceam, distrugătoare. Căci necuratul efectiv nu știe ce va fi în viitor, el nu poate pătrunde în planul divin. Dar fiind duh, spirit, el are „ubicuitate”, poate fi în tot locul, el are o colosală memorie, și în acest fel poate „nimeri” situații conjuncturale. Dar acestea el le folosește pentru a amăgi, a acapara și finalmente pentru a distruge.

Poate nicăieri nu a fost mai bine prezentată această lucrare a necuratului ca în piesa *Macbeth* a lui William Shakespeare. Întors de la o bătălie, Macbeth este întâmpinat de trei vrăjitoare, care îl salută, fiecare. Prima îi spune „salut Macbeth, care ești *thane de Glamis*”, ceea ce el era, „thane” însemnând „stăpân, Lord”. Cea de a doua îi spune: „salut Macbeth care ești *thane de Cowdar*”, înnoibilare care îi fusese dată chiar atunci și de care el nu știa. Iar a treia îi spune: „salut Macbeth, căci vei fi Rege”. Este limpede dezvăluit *modus operandi* al necuratului. Lui Macbeth i se spune ceea ce el știa că este, i se spune ceea ce primise cu doar scurtă vreme înainte și încă nu aflase, și finalmente i se face o „precizie”. Acolo era cursa necuratului. Macbeth PUTEA ajunge Rege, dar asta doar pierzându-și sufletul, prin intrigi și crime. Macbeth a căzut în cursa necuratului și, urmând-o, își pierde și viața, și sufletul. Acestea sunt rezultatele recurgerii la divinație și la „ajutorul” necuratului.

În profund contrast de acțiune, intenție și rezultat se află proorocia, profeția inspirată de Duhul Sfânt. Prorocul, profetul este întotdeauna inspirat de Duhul Sfânt și el spune cele ce vor fi și tâlmăcește cele prezente. El nu vorbește de la sine, ci doar inspirat de Duhul Sfânt, este un mijlocitor între Dumnezeu și oameni. El intervine și combate mai ales idolatria, condamnă nedreptățile sociale și individuale. De asemenea vestește nenorocirile și pedepsele ce se pot abate în caz că oamenii nu își îndreptează căile. În același timp profetul înfățișează un Dumnezeu plin de milă, lesne iertător, care nu își abandonează poporul. Dintre profeți, cel mai mare a fost Sfântul Ioan Botezătorul, Înaintemergătorul Domnului. El este „cel mai mare născut din femeie” și el a avut rolul de a vesti venirea în lume a Mântuitorului și de înfățișa și recunoaște pe Mântuitor. Profetul nu vorbește neapărat despre cele ce vor să fie, el mai ales tâlmăcește stările prezente și le arată condiția și urmările. În alte cuvinte, stările prezente sunt tâlmăcite și ridicate la un nivel supra-temporal, în veșnicie. Este înfățișat locul lor în planul divin, care se află în afară timpului, într-un prezent continuu, într-un „acum” veșnic. Profetul nu „ghicește”, el spune limpede în ce stare, bună sau rea, se află oamenii sau un om, și ce urmări poate avea condiția în care se află în eternitate. Profetul spune oamenilor adevărul, și cel mai adesea acest adevăr oamenii ar prefer să nu îl audă. De aceea, de cele mai multe ori, profeții au avut parte de un sfârșit tragic. Să ne gândim cum au sfârșit Profeții Vechiului Testament, cum a sfârșit Ioan Botezătorul, cum a sfârșit Casandra, cea care vestea căderea Troiei.

Să spui adevărul nu este deloc comod, dar în lipsa lui suntem pierduți.

Mihai-Octavian Groza, *Un ierarh transilvănean și epoca sa. Viața și activitatea episcopului Vasile Moga (1774-1845)*, Editura ASTRA-Dej, Dej, 2018.

În ultimii ani, personalitatea și activitatea lui Vasile Moga, primul episcop ortodox al românilor transilvăneni după o vacanță de mai bine de un

secol, a trecut printr-o perioadă de redescoperire, atât datorită publicării unor studii și articole dedicate acestuia, cât și a unor volume importante, precum consistentul supliment al anuarului științific *Astra Sabesiensis* de la Sebeș, de 632 de pagini, care aduce o valoroasă contribuție dedicată subiectului, cât și datorită acordării, la insistențele „ASTREI” sebeșene, a titlului de cetățean de onoare al urbei sale natale, ierarhului român.

Inițiatorul celor două demersuri pomenite, dar și al multor altora, istoricul Mihai-Octavian Groza, vine însă de această dată în atenția cititorilor și cu o monografie ce prezintă, în chip succint, dar totuși bine documentat, biografia ierarhului pomenit. Cunoscut deja publicului larg atât datorită volumelor editate sau publicate¹ sau a multelor studii și articole, răspândite în paginile periodicelor sau volumelor din țară sau străinătate ce poartă semnătura sa, el oferă de această dată un text ce prezintă biografia episcopului ortodox român, alegearea sa pe scaunul de la Sibiu și activitatea sa pastorală, realizând nu doar o abordare istorică interesantă, ci și un vast material documentar. Demersul său este prefațat de părintele conf. univ. dr. Florin Dobrei de la Universitatea „Eftimie Murgu” din Caransebeș. După ce prezintă structura lucrării subliniind elementele definitorii ale fiecărei subunități tematice, dâsul arată că:

„Prin volumul de față *Un ierarh transilvănean și epoca sa. Viața și activitatea episcopului Vasile Moga (1774-1845)*, întocmit pe baza unei temeinice și minuțioase bibliografii, istoriografia eclesiastică se îmbogățește cu o nouă și cuprinzătoare monografie. Lucrarea, structurată pe mai multe capitole și înzestrată cu o bogată anexă documentară și fotografică, deschide și perspectiva altor studii similare, constituind, ca metodă de lucru, un neprețuit îndreptar pus la dispoziția tuturor aceluia care se apleacă cu drag asupra buchisirii și înțelegerii întortocheatelor taine ale „muzei Clio.” Ca atare, ea se recomandă, spre lectură și cunoaștere, atât cercetătorilor avizați, familiarizați cu investigația documentară de acest tip, cât și publicului larg, anume aceluia cititori dornici de a aprofunda o pagină strălucită din istoria mult întortocheatelor meleaguri ardeleni și de a cunoaște, atât cât cuvintele scrise o pot face, bogata activitate administrativ-gospodărească, pastoral-misionară, cultural-educatională și național-patriotică a unui mare ierarh.”²

După o introducere ce conține, așa cum se cuvenea unui astfel de demers, evaluarea surselor, analiza critică a istoriografiei și plasarea demersului în contextul mai larg al istoriei bisericești a românilor transilvăneni, Mihai-Octavian-Groza vorbește despre contextul istoric al păstoririi lui Vasile Moga (pp. 22-25), îi prezintă succint biografia (pp. 26-27), pentru ca apoi să revină asupra unor momente precum alegerea în episcopat (p. 27-32), programul pastoral al său (pp. 33-34) titulatura lui (pp. 34-35), modul în care a reușit el așezarea scaunului episcopal în Sibiu (pp. 35-36), și a fiecărui sector important din activitatea lui, respectiv cea bisericească (pp. 37-38), cea cultural educațională (pp. 39-44), cea național-politică (pp. 48-51), dar și chestiuni precum conflictul cu Gheorghe Lazăr (pp. 45-46), lupta pentru un episcop la Arad (pp. 51-53), sau relațiile lui cu comunitatea din Sebeș, de unde se origina (pp. 53-54), pe care le analizează în detaliu, oferind prin aceasta o valoroasă sinteză a episcopatului mogaian. În finalul lucrării, el nu prezintă doar modul în care se încheie păstoria ierarhului român, ci realizează și o evaluare a acesteia (pp. 69-61). Lucrarea este apoi însoțită de o listă bibliografică amplă (pp. 61-60), ce trece în evidență toate titlurile importante privitoare la subiectul investigat, dar și de o anexă fotografică și una documentară, care întregesc eforturile autorului.

Scrisă într-un mod plăcut și ușor de lectură, dar valoroasă în același timp din punct de vedere informațional, lucrarea dedicată de istoricul Mihai-Octavian Groza episcopului Vasile Moga se constituie într-o frumoasă și valoroasă monografie, ce contribuie, alături de celelalte demersuri coordonate de același autor, la scoaterea din uitare a episcopului român și plasarea lui în galeria ierarhilor de seamă ai Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania. Pentru aceste eforturi, ca și pentru toate celelalte, autorul merită toate felicitările și aprecierile, iar cititorii invitația de a se apleca cu interes și atenție asupra efortului său scriitoricesc.

Ierom. Maxim Morariu

¹ Precum: Mihai-Octavian Groza, *Documente privind activitatea Consiliului Național Român din Alba-Iulia*, Editura Emma Books, Sebeș, 2012; Idem, *Marele Război în memorialistica românilor din Sebeș*, Editura Argonaut, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2018; Idem, *Senatul Militar Român Central al Ofițerilor și Soldaților din Viena (31 octombrie – 27 noiembrie 1918)*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2015; Mihai-Octavian Groza, Diana-Măria Dăian, Iuliu-Marius Morariu, *Romanians Defending Vienna. The Romanian Central Military Senate of the Officers and Soldiers*, Éditions Universitaires Européennes, Saarbrücken, 2017; Mihai-Octavian Groza, Gabriela-Maria Nisipeanu, Iuliu-Marius Morariu (coord.), *Sebastian Stanca (1878-1947). Un cleric cărturar din Sebeșul de altădată*, Seria „Istorie. Documente. Mărturie”, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016; Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Mihai-Octavian Groza, Romana Fetti (coord.), *Istoria ca mod de viață. În onoare prof. Ana Filip*, Editura Napoca Star, Editura Asociației Astra, Cluj-Napoca, Sibiu, 2018; Ilie Stricatu, *Pe cărările destinului. Romanul unei vieți trăite (1914-1918)*, Ediție, studiu introductiv, note și indicii de Mihai-Octavian Groza, Gabriela-Margareta Nisipeanu, Iuliu-Marius Morariu, col. „Personalități marcante ale Sebeșului”, vol. 2, Editura Mega, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2017.

² Florin Dobrei, „Prefață”, în Mihai-Octavian Groza, *Un ierarh transilvănean și epoca sa. Viața și activitatea episcopului Vasile Moga (1774-1845)*, Editura ASTRA-Dej, Dej, 2018, pp. 12-13.

Profesorul Aurel Sasu. In Memoriam

Nicoleta Palimaru

Lersonalitate cu rezonanță nu doar în spațiul cultural clujean, ci și în cel larg românesc și american, omul de litere, profesorul, traducătorul și eseistul Aurel Sasu a părăsit viața pământească în data de 27 septembrie a.c., în demnă discreție, așa cum i-a fost și autoritatea culturală, și în urma unei îndelungate suferințe.

Domnul profesor Aurel Sasu, pe lângă bogata experiență desfășurată ca scriitor, dar și ca profesor și decan în cadrul Universității „Avram Iancu” din Cluj, apoi ca profesor asociat la Departamentul de Jurnalism al Facultății de Științe Politice din Cluj, a fost un colaborator apropiat al revistelor „Renașterea” și „Tabor”.

Domnia Sa a publicat în revista „Renașterea”, încă din anul 2003, articole în care cititorii puteau distinge pecetea personalității sale intransigente față de orice compromis, atribuind criticii literare un pregnant relief teologic. Din luna februarie a anului 2009, a făcut parte din colegiul de redacție al revistei „Renașterea”, iar între anii 2015-2017, domnul profesor Aurel Sasu a semnat rubrica permanentă „Breviter”, o autentică lecție de demnitate personală prin reflexul interogațiilor profunde și al judecăților fecunde înveșmântate metaforic.

Din anul 2007, dată la care IPS Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu Anania, împreună cu membrii sinodului mitropolitan, a înființat revista de spiritualitate și cultură „Tabor”, numele domnului Aurel Sasu a figurat în colegiul de redacție, manifestându-se și de această dată caracterul magistral al scrisului său.

Între anii 2002-2010, Domnia Sa a făcut parte din comisia culturală a Adunării Eparhiale de la Cluj.

În urma preferinței IPS Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu – de a cărui prietenie, începută în anul 1980, profesorul Aurel Sasu a fost onorat, după cum reiese din însemnarea ierarhului Bartolomeu Anania din „Jurnale” vol. 1 (1965-1985), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2018, „20 martie 1980. Lucru birou. Vizita lui Aurel Sasu, schimb de cărți, discuții pe marginea «Dicționarului de scriitori», din care urmează să fac parte” –, consemnate în testamentul Său, ca Domnul Aurel Sasu să aibă acces la manuscrise și la colecția de acte, scrisori și fotografii aflate postum sub auspiciile Fundației Mitropolitul Bartolomeu, Domnia Sa va prefața și edita, cu priceperea și rigoarea academică, manuscrisele ierarhului și omului de cultură, apărute, în ordine cronologică, în următoarele volume:

Bartolomeu Valeriu Anania, „Misterele orientale și creștinismul”, ediție critică și prefață de Aurel Sasu, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2013.

Daniel Turcea, „Cântarea treptelor. Poezii postume din arhiva Mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania”, ediție critică și prefață de Aurel Sasu, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2014.

Valeriu Anania, „Fântâna lacrimilor. Teatru inedit”, ediție critică și prefață de Aurel Sasu, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015.

Bartolomeu Valeriu Anania, George Alexe, „O luptă neterminată. Dialog epistolar”, volum editat și prefațat de Aurel Sasu, Ed. Școala Ardeleană, Eikon, Cluj-Napoca, 2016.

Valeriu Anania, „Procese verbale de interogator” (iunie 1958-mai 1959), volum editat și prefațat de Aurel Sasu, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2017.

Valeriu Anania, „Jurnale I” (1965-1985), ediție critică și prefață de Aurel Sasu, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018.

Valeriu Anania, „Jurnale II” (1986-1995), ediție critică și prefață de Aurel Sasu, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018.

În una din întâlnirile pe care le-am avut cu domnul profesor Aurel Sasu, la Centrul de Îngrijiri Paliative „Sf. Nectarie” din Cluj-Napoca, unde și-a petrecut ultimele zile din viața pământească, Domnia Sa și-ar fi dorit „un cuiușor” în Împărăția Cerurilor cu mitropolitul Bartolomeu, a cărui viață și operă i-au marcat destinul. Fie ca dialogul început aici și neterminat, din volumul *Despre noi și despre alții*, să continue în cuiușorul-foișor, pe înalte portative, în azuriul celest al fălăitului melodios și catifelat al aripilor de înger.

Din dragoste și recunoștință...

Pr. Matei Popovici

E greu să îndrăznești să evoci, să surprinzi și să înfățișezi în slove efemere personalitatea acestui aristocrat erudit, care a fost Prof. Universitar Dr. Aurel Sasu, a cărui gândire depășește cu mult domeniul în care era promotor și expert, evoluând la cote excepționale în arta de a vorbi și scrie bine, la nivelele cele mai înalte, pentru că avea har peste har, precum spune Sfântul Evanghelist Ioan (1, 16).

Eminentul scriitor avea totodată prestanță prin substanță - raportat la eleganța scrupulos și continuu cizelată a cuvântului, pe care îl îmbina armonios cu propria sa generozitate și modestie. El își derula expunerile în rigoare, profunzime și temeinică seriozitate, eliminând fără echivoc cuvintele cu greutate de balast, în favoarea unei iluminări intelectuale, veghețoare în preajma orizontului divin, confirmând optimismul teistic rezultat din revelația Sfântului Apostol Pavel: „Duhul toate le cercetează, până și adâncurile lui Dumnezeu.” (1 Corinteni 2, 10).

Aurel Sasu a fost o prezență vie a lumii culturale românești, rămânând în amintirea noastră ca un model de existență umană, credință și profesionalism. A plecat dincolo de frontiera transcendenței, dar noi vom continua să ne întâlnim mereu cu ființa sa întrupată tainic în cărțile, dicționarele și articolele sale publicate în diverse reviste literare, printre care se regăsește inclusiv revista *Renașterea*, unde a fost membru permanent al Colegiului redacțional. S-a dus dintre noi, dar pentru cei rămași în continuare ca mădulare ale Trupului lui Hristos, Biserica, personalitatea sa ipostaziată în multiple dimensiuni: artistice, morale, educaționale, sociale și religioase întruchipează un model de slujire profesională și înnoțirea sufletească. Noi cei din preajma sa putem afirma cu certitudine, că Aurel Sasu a fost una dintre persoanele, greu de găsit în viața reală, la care face referire marele istoric Vasile Pârvan: „Când semenii tăi te urcă în vârful piramidei, tu trebuie să arzi tot sufletul tău nu pentru tine, căci tu ești trecător, ci pentru oameni, pentru idealurile lor, pe care tu nu trebuie să-i lași să decadă”. El a ars ca o lumânare în numele acestei credințe în Dumnezeu, dar și în valoarea umanului, devenind un constructor, un edificator de instituții, dotat cu o remarcabilă generozitate față de oameni, calificându-se astfel meritologic în fața cuvintelor de apreciere sapiențială izvorâte din Scriptură: „laudă întru înălțimea sa” (Iacob 1, 9).

Estetician și critic literar, el impresiona prin universalitatea cunoștințelor sale care îl împuterniceau ca valențe de lirism în arta interpretării. Cărțile sale, care au îmbogățit literatura noastră, se află, după mărturia lui Nicolae Manolescu, în topul excelenței criticii literare românești contemporane, scrisul său fiind purificat de riscul extravaganței sau al gratuității, cuvântul uzitat fiind prețuit la măsura sa justă chiar și atunci când era împodobit cu aripi metaforice, sau sublimat prin ispita abstracțiunii.

Biografia este generoasă. Critic, istoric literar, eseist, poet, traducător, a scris mai multe cărți, ultima publicată fiind intitulată sugestiv, premonitoriu: *Cum mor scriitorii români*. A colaborat și la mai multe volume colective, a coordonat împreună cu scriitorii Mircea Zăciu și Marian Papahagi dicționarul de *Scriitori români* (1978), precum și *Dicționarul Esențial al Scriitorilor Români* (2000). În urma unei minuțioase documentări în biblioteci din nordul Americii a elaborat lucrarea intitulată *Cultura română în Statele Unite și Canada*.

În calitatea sa de critic literar a fost deosebit de exigent, dar echilibrat, urmând parca dictonul scriitorului bisericesc Tertulian care zice: „Dumnezeu este bun, dar El este și drept”. A făcut mereu corecturi penalizând fără echivoc pe cei care deformau adevărul. Un exemplu îl avem în revista de cultură *Tribuna* din anul 2018, unde apare articolul *Etica mediocrității*, menit să combată superficialitatea și neprofesionalismul celor care scriau eronat sau defectuos despre opera literară a mitropolitului Bartolomeu Anania: „Să nu facem din numele lui statuia obscurității noastre, nici din opera lui un panaceu al mediocrității noastre agresive.”

Veritabil model de conduită morală, a putut fi cu ușurință urmat de discipolii cărora le-a fost mentor în calitatea sa de profesor cu rază de acțiune ce depășea cu mult hotarele țării. Pedagog circumspect, pedant doar în limitele seducției culturale, a fost un real catalizator pentru ascultătorii săi. La inima codului deontologic al unui critic literar trebuie să fie onestitatea. A știut acest lucru de esență și l-a aplicat în lucrarea sa cu atât mai mult cu cât era un analist prin excelență. Moralitatea sa nu reieșea dintr-un cod etic umanist abstract, aleator, subiectiv și relativ, ci era întruparea Evangheliei. Credința religioasă nu era doar declarația de afirmare a unui sistem de gândire solidificat în abstract asemeni unui basoreliev ideatic, ci o sursă inepuizabilă de trăiri și acțiuni, după retorica pragmatismului iohanic: „Și Cuvântul S-a făcut trup.”

Referitor la aspectul religios al vieții private, putem să-l includem în specia oamenilor compleți, dotați cu mai multe etaje de funcționalitate, împletind armonios sacrul și profanul din caerul bogat al sufletului său însetat de absolut. În Ziua a Șaptea – Ziua Domnului, el căuta un drum ascendent care să-l scoată din uzura sau banalitatea corozivă a cotidianului, un drum spre Emaus, unde știa că, doar acolo, L-ar putea întâlni pe Iisus Hristos, Dumnezeul-Om, pe care L-a iubit total, neezitant și dăruit fără rezerve. Celebrul fizician Max Planck a fost întâlnit la Berlin într-o duminică dimineața de unul dintre studenții săi pe drumul spre biserică, rămânând impresionat de mărturia de credință a acestui savant de geniu. Tot așa a fost și Aurel Sasu, asemeni și altui savant faimos, André-Marie Ampère, care nu pregeta să meargă smerit la catedrala Notre-Dame din Paris, pentru a îngenunchea împreună cu oamenii cei mai simpli la icoane sfinte. Aurel Sasu știa foarte bine ceea ce a spus Nikolai Berdiaev, și anume că: „omul fără Dumnezeu încetează de a fi om. Omul golit de spiritul său devine sclav, nu al forțelor superioare, ci al forțelor inferioare și neumane.”

Înzestrat cu forța redutabilă a credinței, scriitorul nu s-a lăsat intimidat nici de lovitura bolii crunte și incurabile, pe care a sfidat-o senin, prin ignorare, și nici nu a cersit iminenței morții vreo clipă de îndurare. „În pofida acestor pătimiri, el nu a căzut niciodată în deznădejde, pentru că Dumnezeu era înlăuntrul său, iar, în nopțile grele de durere și de amărăciune, el a știut să se refugieze în taina dumnezeiască a rugăciunii, pe acordurile nemuritoarelor versuri ale poetului Rainer Maria Rilke: «Stinge-mi lumina ochilor: Te pot vedea, / Acoperă-mi urechile: Te-aud ușor, / fără picioare către Tine pot umbra, / și fără gură pot să Te implor. / Frânge-mi în două brațele, la fel / Te va cuprinde inima-mi în loc, / Oprește-mi inima și creierul va bate, / Iar de-mi vei azvârli în creier foc, / Pe sânge Te voi duce mai departe»” (Preot Matei Popovici, *Bucuria lacrimii*). Viața sa tumultuoasă nu se putea împiedica de omeneasca slăbiciune și nici impresiunea de noaptea stingerii totale. Un om de cultură complet e pus în gardă și de meditația lui Mircea Eliade, care spune că omul despărțit de Dumnezeu nu se mai poate apăra, întrucât disperarea îl ține ca o pradă. De aceea tristețea nu trebuie să fie definitivă. Și nu a fost...

Fecioara Maria, știind că venise vremea despărțirii de lumea aceasta, s-a dus în Grădina Ghețimani să se roage, pentru a face trecerea lină. Asemeni, l-am văzut și pe Aurel dispărând subit din cotidianul vieții cetățenești. Unde a plecat? Pe urmele lui Iisus, la Ierusalim. Vedea deschizându-i-se o cale sumbră a sfârșitului personal, dar n-a deznădăjduit. A mers în schimb să se pregătească pe Via Dolorosa. Nu vroia să între în nemurire decât ca pios urmaș al Mântuitorului, un fel de alt Luca sau Cleopa, venit mai de departe. S-a stins la fel de demn, la fel de vertical precum a trăit. Demnitatea, discreția și nepăsarea sa în fața implacabilului a fost expresia unei puteri venite de Sus, iar tonusul înfruntării oricărui tragism terestru nu poate veni decât din harul dumnezeiesc care coboară scările din Cer, pentru ca sufletul smerit, blând și credincios să urce triumfal. „Sufletul lui era plăcut lui Dumnezeu, pentru aceasta Domnul S-a grăbit să-l scoată din mijlocul răutății” (*Înțelepciunea lui Solomon 4, 14*)

Cei care l-au iubit și admirat pe Aurel Sasu în complexitatea cuceritoare a personalității sale i-au putut auzi cu inima, ultimele șapte spuse prin mărturisirea lui Victor Hugo: „Înlăuntrul ființei mele eu simt viața veșnică. Cu cât mă apropii de sfârșitul vieții pământești, cu atât aud mai limpede în jurul meu simfonii nemuritoare ale lumii viitoare care mă cheamă. Poteca mormântului nu e o alee oarbă, o fundătură. Ea e șoseaua principală, deschisă. Astfel, eu trec pe această cale prin amurg ca să ajung la revărsatul zorilor și ziua nemuririi, ziua cu glorie”.

Doctorul Giuseppe Moscati și iubirea care vindecă

Arhim. Benedict Vesa

Să practicăm dragostea, să nu uităm să facem din fiecare lucrare a noastră o dăruire, în fiecare zi, în fiecare moment, prin mijlocirea dragostei". Este laitmotivul care însoțea activitatea zilnică a medicului Giuseppe Moscati. Nu de puține ori, în mentalul colectiv, desăvârșirea creștină este asociată cu o viață trăită la superlativ, excepțională prin metodologia ei, de regulă la marginea lumii, neamestecată cu impuritățile cotidiene. De aceea și accesul la această cale a oamenilor cu o viață normală, cu o poziție socială, cu o implicare administrativă, pare să fie aproape imposibilă. Față de această mentalitate deloc răzleață, itinerariul medicului Giuseppe Moscati stă ca mărturie pentru o spiritualitate angajată și coerentă la nivelul vieții cotidiene, ca posibilitate deschisă tuturor celor care doresc o viață duhovnicească serioasă. Și metodologia descrisă, deși aparent simplă, are un caracter unitar și integral – consacrarea întregii vieții lui Dumnezeu, în detaliu, și la nivelul fiecărei acțiuni, indiferent de dimensiune.

Giuseppe Moscati se naște pe 25 iulie 1880, în Benevento, Italia. Este cel de-al șaptelea copil din cei nouă ai familiei sale. Tatăl său, Francesco, era magistrat cunoscut în acea regiune, iar mama sa, Rosa de Luca dei Marchesi di Roseto, provenea dintr-o familie nobilă. Copilăria îi este marcată de apropierea față de Biserică. Îl moștenește pe tatăl său prin preocuparea pentru studiu și darurile sale intelectuale. Alege să studieze Medicina, deși se întrevedea o carieră în domeniul Dreptului. Această decizie este determinată de o experiență dură: fratele său, Alberto, locotenent în artilerie, suferă un accident care se soldează cu o traumă incurabilă la cap. Giuseppe va fi cel care îl va îngriji pentru mai mulți ani. Această perioadă îl face să se maturizeze repede și să înțeleagă caracterul limitat al puterilor omenești și necesitatea unei vieți activate de credință.

Își începe studiile medicale în anul 1897, la Napoli, într-un mediu mai degrabă agnostic și imoral, cu o vădită atitudine anticlericală. În ciuda acestei situații, studentul Moscati își trăiește viața academică acompaniată de un program liturgic angajat. Își termină studiile în anul 1903 cu un doctorat pe tema ureogenezei hepatice. Activitatea și-o începe la Spitalul de boli incurabile din Napoli și, în paralel, pentru calitățile sale intelectuale, predă cursuri de medicină generală în universitate. Foarte curând devine și administratorul instituției medicale. Este bine ancorat în medicina tradițională, dar și deschis către noile cercetări în domeniul biochimiei. Viziunea sa holistă asupra lumii se reflectă în metodologia de lucru – pe lângă resursele corespunzătoare, Doctorul Moscati adaugă căldura sa umană și mărturia credinței. Într-o scrisoare adresată unui prieten își mărturisește crezul – „Nu știința, ci dragostea a transformat lumea”¹. Vindecarea pe care o propune are în vedere atât trupul, cât, mai ales, sufletul. Această viziune este generată de asumarea vocației sale cu dimensiuni profund religioase – practica medicală ca un apostolat al laicilor, ca o slujire a celor vulnerabili. Ceea ce este de subliniat, doctorul Moscati însoțește orice tratament cu îndemnul de a participa la viața liturgică a Bisericii.

S-a făcut remarcant în special prin activitatea desfășurată în timpul marii epidemii de holeră din 1911 și prin însoțirea medicală a peste 3000 de soldați în timpul Primului Război Mondial. De asemenea, prin acțiuni eroice, a salvat un număr însemnat de pacienți internați în timpul erupției vulcanului Vezuviu. Și-a pus toată energia în slujba celor săraci, de aceea era și numit, încă din timpul vieții, „medicul sfânt din Napoli”. În fiecare bolnav identifica chipul îndurerat al lui Hristos. De aceea refuza să primească bani de la cei săraci. Redăm scrisoarea adresată soției unui pacient: „Stimată doamnă, vă restituți o parte din onorariu, fiindcă mi se pare că mi-ați dat prea mult. Sigur, de la alții, comercianți profitori, aș lua mai mult, dar de la oameni muncitori, nu. Sper ca Dumnezeu să vă dea bucuria vindecării soțului dumneavoastră. Și faceți în așa fel încât acesta să nu se îndepăr-

teze de Dumnezeu și să se adape la izvorul mântuirii (Sfânta Împărățanie). Vă salut. G. Moscati”².

Doctorul Moscati este recunoscut pentru evlavia pe care a manifestat-o. Pe peretele Institutului de Anatomie Patologică pe care îl conducea, în sala de necropsie, a pus să se graveze pe crucifix: „Ero mors tua, o mors! O moarte, eu voi fi moartea ta?” (Osea 13, 14). Este sinteza întregii sale misiuni, să lupte împotriva morții, să promoveze și să susțină viața, devenind colaboratorul lui Dumnezeu, care, El însuși se prezintă ca viață și ca sursă a vieții (Ioan 1, 4). Puterea și îndrăznirea sa vin din simțământul apropierei față de Cel Înviat, Care a învins moartea și a dăruit viață.

Trebuie să menționăm că viziunea sa integrală asupra vieții și a medicinei este limpede exprimată și în educația tinerilor studenți. În ciuda atmosferei ostile unei viziuni creștine în spațiul academic al vremii, nu se rușinează să își exprime propriile opinii în fața studenților săi. Redăm două exemple consemnate. Într-o scrisoare din 1923, îi scria unui student:

„Aduceți-vă aminte că trebuie să vă îngrijii nu doar de trupul, ci și de sufletul celor care gem și apelează la voi. Mult mai multe suferințe veți alina mai ușor cu sfatul și apelând la duh, decât cu rețetele reci cu care să se meargă la farmacie”. Iar trei ani mai târziu, pe aceeași linie, insistă pe necesitatea credinței în demersul medical: „În misiunea încredințată vouă de Providență, cultivați simțul viu al datoriei: gândiți-vă că bolnavii voștri au, mai ales, un suflet de care trebuie să știți să vă apropiați și pe care trebuie să îl apropiați de Dumnezeu; gândiți-vă că este datoria voastră să iubiți studiul, fiindcă doar astfel veți putea îndeplini marele mandat de a veni în ajutorul celor nefericiți. Știință și credință!”.

Într-una din zile, așa cum făcea de obicei, s-a dus de dimineață la biserică, a primit Împărățania, s-a dus la clinică, și s-a întors acasă unde-l așteptau alți bolnavi. Pe la ora trei s-a simțit obosit, s-a așezat în fotoliu și a adormit pentru totdeauna. Era 12 aprilie 1927. Avea 46 ani. Pe 16 noiembrie 1975 va fi beatificat de către Biserica Apuseană, iar în ziua de 25 octombrie 1987 trecut în rândul sfinților. Redăm un scurt fragment din omilia acelei zile cu referire la personalitatea acestuia: „Prin natura și vocația sa, Moscati a fost mai întâi și mai presus de toate medicul care tămăduiește: a răspunde la nevoile și suferințelor oamenilor a fost pentru el ceva obligatoriu și de neocolit. Durerea celui în suferință ajungea la el ca strigatul unui frate către un alt frate, doctorul, care trebuia să se grăbească cu ardoarea iubirii. Motivația activității sale ca medic nu a fost, așadar, doar datoria profesională, ci conștiința faptului că a fost așezat de Dumnezeu în lume ca să lucreze potrivit cu planurile Sale, să aducă cu dragoste ajutorul pe care știința medicală îl poate oferi în liniștirea durerii și restabilirea sănătății”³.

Vom sintetiza trecerea sa lumească în patru puncte. Mai întâi, Giuseppe Moscati a făcut din profesia sa o slujire, asemenea lui Hristos, doctor după chipul „Doctorului suprem”, „vindecând cu dragostea”. Cu conștiința că a fost chemat către o misiune, a înțeles fiecare clipă ca o invitație către ceva, din această pricină o umple de semnificație. În al doilea rând, a trăit o viață de ucenic, cu cele două momente necesare – de experiență lăuntrică, în tăcere, ca sursă de viață abundentă pentru lucrarea sa exterioară de slujire a celor în suferință. O a treia însușire e caracterul integrat și holistic al vieții – a căutat să devină performant în tot mai multe zone pentru a fi mai capabil să slujească viața în trei componente, medical, social și religios. Tema asocierii bolii / răului la nivel ontologic cu păcatul, la fel și a sănătății / binelui cu mântuirea și, de aici, unitatea structurilor pentru însănătoșirea omului, erau principii de bază pentru actul său medical. În cele din urmă, Giuseppe Moscati a practicat lucrarea dragostei către cei de lângă el, a săracilor din apropiere, potrivit formulei sale de viață – dragostea care vindecă. Dragostea sa explicită față de om era oglindire a dragostei implicite față de Hristos, Dumnezeu-făcut aproape. Lecția care rămâne o exprimăm astfel: angajamentul profesional - ascetic - caritativ poate fi modul în care un laic își fondează vestirea integrală a lui Hristos, adică a-L prezenta/oferi pe Hristos în întregime și tuturor oamenilor.

¹ <http://sfintisisfinte.blogspot.com/2011/02/sfantul-iosif-moscati-model-de-medic-si.html>, 27 septembrie 2018.

² https://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/homilies/1987/documents/hf_jp-ii_hom_19871025_canonizzaz-moscati.html (accesată în 27 septembrie 2018).

Oricine iubește nu e niciodată singur!*

Monahul Moise Aghioritul

Oricine este cu adevărat smerit nu are nicio teamă. Cine iubește pe Dumnezeu și pe semenii săi, chiar și când este singur, nu este singur.

Cel smerit are siguranță, neînfricare, bucurie, pace, îndelungă răbdare, blândețe, bunătate, înfrânare, libertate, har.

Un creștin adevărat care iubește, se dăruiește, se jertfește, trăiește pentru alții, nu poate să nu fie umil.

Cel cu adevărat smerit se bucură mai mult să dea decât să ia. El nu are pretenții de la ceilalți. Îi rabdă, îi îngăduie, îi întâmpină cu bunătate, se roagă pentru ei.

Astfel, nu este dezamăgit. Suntem dezamăgiți de alții pentru că avem multe pretenții de la ei.

Suntem destul de exigenți cu ei, în timp ce cu noi înșine suntem destul de îngăduitori.

Vrem doar să fie atenți cu noi, să ne asculte, să ne iubească.

Suntem zgârciți în atenție, în ascultare, în dragoste față de alții.

Căutăm aprecierea, lauda, interesul total din partea celorlalți. Dar noi suntem calici în ceea ce oferim.

Oamenii se supără ușor, se descurajează, sunt decepționați, se întristează și devin melancolici deoarece credința lor nu este fierbinte, încrederea lor în Dumnezeu este șubredă, și nădejdea îndepărtată.

Credinciosul are încredințarea certitudinii, întăririi, încrederii și speranței. Aceasta nu înseamnă că nu are probleme, dar întâmpină problemele cu speranță.

Nădejdea în Atotputernicul și omniprezentul Dumnezeu îi oferă creștinului pace, seninătate, liniște, mângâiere, milă.

Părinți și maici duhovnicești, din vremuri trecute și cu multe probleme, își făceau cruce și așteptau cu răbdare binevoitoare, răbdau stăruitor, iar punerea lui Dumnezeu pe primul loc sau considerarea Lui ca izvor al milei și slăvirea Lui nu erau deloc doar figuri de stil, retorică.

Oamenii contemporani, plini de aroganță, simt o mare rușine să-și facă cruce sau să invoce pe Dumnezeu și cred că inteligența lor, cunoașterea lor multilaterală, preocupările lor multiple vor rezolva toate problemele lor.

Dar iată că ei nu le rezolvă, și buzunarele lor sunt pline de analgezice, sedative, antidepresive și hipnotizante.

Cei care s-au încrezut în rațiunea lor autoîndumnezeită și în ego-ul lor arogant au rătăcit într-o auto-suficiență periculoasă, un creștinism modern al unei sfințenii fățarnice și a devenit batjocură diavolilor. Sfințenia nu este niciodată lipsită de smerenie, nu este ipocrită, egoistă, neubitoare de frați și izolată.

Sfinții nu se încred în ei înșiși și în faptele lor, ci ei nădăjduiesc și invocă continuu mila infinită a Preabunului Dumnezeu.

Sfinții ne îndeamnă și pe noi, păcătoșii, să fim mișcați și conștienți de exemplele marilor păcătoși care s-au pocăit și au devenit sfinți...

Traducere din greacă de Pr. Florin-Cătălin Ghiț

* Extrase din lucrarea monahului MOISE AGHIORITUL, *Grăitoarea tăcere (în greacă)*, Editura En Plo, 2006, 238 p.

³ <https://www.catholiceducation.org/en/faith-and-character/faith-and-character/joseph-moscati-saint-doctor-and-miracle-worker.html>, 27 septembrie 2018.

Episcopul Miron Cristea în slujba idealului național: pozițiile din octombrie 1918

Mircea-Gheorghe Abrudan

Ales în fruntea Episcopiei Caransebeșului în decembrie 1909, Elie Miron Cristea și-a asumat dublul rol de păstor sufletesc și lider al mișcării naționale românești din Banat¹. Dacă pentru noi cei de astăzi implicarea directă a ierarhiei în lupta politică este un subiect închis, tranșat de o decizie a Sfântului Sinod, pentru strămoșii noștri neparticiparea clerului, în general, la viața politică era de neconceput. De ce? Pentru că preoțimea transilvăneană își asumase, încă de la mijlocul veacului al 18-lea, conducerea mișcării de emancipare națională, ierarhii fiind recunoscuți de Curtea de la Viena drept liderii de drept și de fapt ai poporului român, aceștia purtând o îndoită responsabilitate – spirituală și lumească – față de păstoriții lor. Într-o anumită măsură, rolul ierarhilor noștri în perioada stăpânirii habsburgice (1688-1918) poate fi comparat cu rolul și statutul de etnarh al patriarhului ecumenic în cadrul lumii creștin-ortodoxe din Imperiul Otoman.

Acțiunile politice ale episcopului Miron Cristea în anul de grație 1918 nu pot fi înțelese în mod corect fără a se ține cont de realitatea istorică respectivă și de rolul ierarhiei în societatea acelei vremi. Țelul meu nu este de a prezenta întreaga activitate politică a episcopului în cursul anului 1918, ci numai de a reaminti în actualitate textele sale emblematice de acum o sută de ani, care-l înfățișează pe episcopul Miron Cristea drept un susținător înflăcărat al cauzei naționale din toamna anului 1918: întregirea neamului și făurirea României Mari.

La sfârșitul Marelui Război, Monarhia Austro-Ungară a intrat în disoluție atât din cauza înfrângerilor suferite pe câmpurile de luptă, dar mai ales datorită dorinței diverselor naționalități de a-și decide singure soarta și a forma state naționale suverane, în baza principiului autodeterminării naționale, exprimat de președintele SUA, Woodrow Wilson, în primăvara anului 1918. Așa și-au declarat independența una după alta, în octombrie-noiembrie 1918, Cehoslovacia, Ungaria, Polonia, Austria, Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor, iar românii din Bucovina, Transilvania și Banat au proclamat unirea lor cu Regatul României. Calea parcursă de la dubla monarhie la statul național român nu a fost una facilă, dacă avem în vedere că societatea fusese bulversată și secătuită de conflagrație prin secerarea a milioane de vieți, penuria alimentelor, învrăjbirea popoarelor prin propaganda guvernelor și nemulțumirile sociale, care au răbufnit violent în revoluțiile bolșevice din Rusia, Ungaria și porturile germane. Dezmembrarea Austro-Ungariei a generat pe teren un vid de putere, care a dezlănțuit în diferite zone haos, jafuri și tulburări ale ordinii publice, conducând, totodată, la constituirea unor organisme politice și militare pe criterii exclusiv etnice. Astfel, după ce în 5/18 octombrie 1918, Alexandru Vaida-Voevod a prezentat în Parlamentul de la Budapesta declarația de autodeterminare națională a românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, la 18/31 octombrie s-a constituit Consiliul Național Român Central, recunoscut de toate mediile sociale, civile și militare, românești drept reprezentant al voinței națiunii române. În zilele următoare s-au format consilii naționale în toate localitățile, în fruntea lor fiind aleși preoți, învățători, avocați sau medici, consiliile preluând administrația localităților respective. În paralel au luat ființă Gărzile Naționale, care și-au asumat asigurarea securității și ordinii publice. În Banat desfășurarea evenimentelor a fost complicată de ocupația militară sârbească care s-a prelungit până în vara lui 1919 și a pus multe opreliști în fața manifestării doleanțelor naționale românești.

În această atmosferă s-a constituit, în 25 octombrie/7 noiembrie 1918, Consiliul Național Român din Caransebeș, în fruntea căruia a fost ales preotul Andrei Ghidiu, protopopul orașului. Pe acordurile imnelor „Deșteaptă-te române” și „Pe-al nostru steag e scris unire”, adunarea s-a deplasat din sala mare a primăriei spre reședința episcopală, unde ierarhul Miron Cristea a întâmpinat mulțimea euforică cu o cuvântare în care le-a cerut tuturor să depună jurământul de

fidelitate față de Marele Sfat Național Român, care va administra politica românească și va pregăti „hora mare a unirii tuturor românilor din hotare în hotare”, îndemnându-i, totodată, să păstreze ordinea și liniștea socială, să ierte nedreptățile suferite din partea guvernanților maghiari și să aștepte cu răbdare îndeplinirea idealului național. Cuvântarea episcopului a fost percepută de caransebeșeni drept cel mai însemnat moment al evenimentelor premergătoare unirii și s-a bucurat de aprecierea unilaterală a presei românești transilvănene, ziarul lugojan „Drapelul” descriind-o drept o cuvântare „cum nu s-a mai auzit până acum din gura unui arhieru român”².

Atitudinea cu care episcopul a îmbrățișat idealul întregirii neamului și proclamarea unirii cu România a fost una energică și lipsită de echivoc. La o zi după memorabila cuvântare, ierarhul a emis o circulară prin care își anunța clerul și credincioșii în legătură cu formarea Sfatului Națiunii Române ca for superior al poporului român care are misiunea îndeplinirii „aspirațiilor noastre naționale” și porunca preoțimii pomenirea organismului la slujbele bisericești în locul suveranului de la Viena, care nu abdicase încă. Miron Cristea este primul membru al episcopatului român din Austro-Ungaria care a luat această măsură, echivalentă cu o secesiune a Eparhiei Caransebeșului și a românilor ortodocși bănățeni de sub ascultarea împăratului, deci a statului austro-ungar, pe care acesta îl întruchipa, și investirea cu autoritate arhierescă a Sfatului Național Român menit să pregătească unirea. Ecoul a fost unul pe măsură în presa și societatea românească. Preluând circulara, pe care o definea „istorică”, ziarul „Românul” din Arad titra sugestiv: „Preasfințitul Părinte al Caransebeșului, Dr. E. Miron Cristea, a trimis clerului său următoarea circulară, în care zvâcnește duhul zilelor mari de azi. Cetiți, frați români, cu sfințenie acest document istoric al Bisericii noastre Ortodoxe de aici, care ne-a păstrat neatins sufletul feciorelnic prin urgii de veacuri. Preasfințiți, ne închinăm!”³.

Cuvântarea episcopului Miron Cristea cu prilejul constituirii Consiliului Național Român din Caransebeș. Caransebeș, 25 octombrie / 7 noiembrie 1918⁴:

Lubită națiune română,

Lanțurile asupritorilor au căzut de pe trupurile noastre. Le-au rupt sângele jertfit de frații noștri din regatul liber, le-au rupt surorile noastre latine: Franța și Italia, le-a rupt puternica Anglia, le-a rupt înțeleptul Wilson.

Începând de la regele Bela al III-lea și până astăzi, poporul român din Transilvania și Ungaria a suferit cele mai mari nedreptăți și împilări, cele mai grozave prigoniri și chinuri trupesti și sufletești. Sufletul nostru românesc ne-a fost încătușat de veacuri, căci pietre grele - ca de moară - apăsau pieptul nostru.

Peste tot în lume nu există popor care să fi suferit mai mult ca noi. Sate și ținuturi întregi sunt istovite de foame și sărăcie, pe când toate lichelele, ca niște lipitori flămânde, ne-au supt sângele și și-au adunat de pe spatele nostru averi de sute de mii și chiar de milioane, sub ocrotirea și cu sprijinul sistemului de guvernare.

Chiar și jertfele enorme, ce le-a adus poporul român în cursul acestui război pentru „tron și patrie”, ni le-au răsplătit cu temnițe, cu răpirea ilegală a școlilor primare din Ardeal, cu oprirea românilor de a mai cumpăra un petec de pământ, iar tronul - ca suprem comandant al armatei - ne-a poruncit nu numai să luptăm împotriva vestitorilor libertății popoarelor, ci ne-au silit să comitem barbaria de a trage și în frații noștri de sânge.

Pe mine m-a amenințat vechiul guvern feudal cu pedeapsa Regelui pentru pastorală plină de demnitate de la Crăciunul trecut (1917), ba chiar au fiurit deșinerea și destituirea mea, câștigând martori pentru a spune că sunt autorul moral al faptelor unor spioni deșinți deja de 8 luni pentru divulgarare de planuri militare unui atașat militar al României.

Dar capitularea în aceeași săptămână a Bulgariei i-a împiedecat în executarea planului. Și acestea pentru ce? Pentru că și în cele mai grele momente mi-am apărut cum am știut mai bine - cu demnitate și hotărâre - neamul și așezămintele lui.

Dar duhul dumnezeiesc din puternicele principii de libertate, propovăduite de Wilson și de Antantă, a prăbușit guvernul cu toți „eroii” sistemului vechi; și la lumina zilei s-au ridicat și la putere au ajuns elementele mai cinstite și mai democratice ale neamului maghiar, care „promit” dreptate și deplina libertate și pentru celelalte națiuni din țară. Ca oameni și creștini ne bucurăm din tot sufletul de succesul națiunii maghiare și îi dorim tot binele în viitor, dar noi - românii - vrem să ne conducem și să fim stăpâni pe noi și pe toate ale noastre.

² Ibidem, pp. 349-350.

³ Românul, Anul VII, Nr. 3, Arad, 30 octombrie/12 noiembrie 1918, p. 4.

⁴ Miron Cristea, Cuvinte despre Marea Unire, Ed. Basilica, București, 2018, pp. 18-22.

⁵ Béla al III-lea (1148/1149 - 24 aprilie 1196), rege al Ungariei între 1 martie 1172 și 24 aprilie 1196.

Lubiți fii,

Cu toate că mai sunt încă „viteji” răzleți, care - ca la Borlova - sub pretextul de a restabili ordinea, dar de fapt din ură față de noi, mai varsă sânge românesc de copil nevinovat, totuși în curând vor ști și aceștia, și toți, că robia noastră s-a sfârșit pentru totdeauna.

Națiunea română își va croi singură soarta și viitorul său cu ajutorul fraților săi de pretutindeni și cu ajutorul factorilor mondiali și internaționali, care ne sunt binevoitori. (Un țaran din mulțime: „Trăiască România Mare”).

Vom fi mulțumitori și acelor maghiari care ne vor sprijini în această direcție. Până atunci vă îndemn pe voi și pe toți românii, precum veacuri de-a rândul nu ne-am pierdut bunul cumpăt, să nu ne pierdem răbdarea nici acum, ci să păstreze toți ordinea, buna liniște și să cruțe viața și avutul aproapei, chiar și al acelor străini care ne-au fost răuvoitori, căci numai prin ordine vom da dovezi lumii că suntem vrednici de deplina libertate, ce se cuvine națiunilor civilizate.

Anarhia, ce a fost văzută de unii dintre noi în alte părți, nu trebuie să ne-o însușim. Poporul român să rămână, cum a fost totdeauna, nobil; deci să nu ne compromitem noblețea sufletului prin nesocotință și ușurătate și, mai ales, frumoasele zori ale libertății să nu le întunecăm cu porniri de vandalism copiat. Din contră, să iertăm tuturor toate, chiar și celor ce ne-au asuprit, pentru bucuria reînvierii.

Iar ca să putem împlini acest scop măreț, vă sfătuiesc, ca tot poporul - cu mic cu mare, de la vladică până la opincă - să fie supus Consiliului Național Român. (Toți ridică mâinile, strigând: „Jurăm credință”).

Porunca Consiliului Central sau a Marelui Sfat Național Român trebuie să fie sfântă tuturor, și atunci, cu ajutorul lui Dumnezeu, uniți în cuget și simțiri și bine disciplinați, vom ajunge acea mare zi cu soare, acea mare sârbătoare, în care cu toții vom înălța rugăciuni fierbinți de mulțumire către Cel de sus, care ocârmuiește lumea și popoarele ei; apoi cu lacrimi de bucurie vom încinge hora mare a unirii tuturor românilor din hotare în hotare.

Trăiască M[arele] S[fat] N[ati]onal] R[omân]!

Trăiască redeșteptarea neamului întreg!

Binecuvântarea noastră arhierescă asupra lucrărilor lui și a conducătorilor lui.

Doamne, fii în veci cu noi, și cu toți care împlinesc voia Ta!

Circulara episcopului Miron Cristea prin care cere susținerea activității Consiliului Național Român și dispune ca la toate slujbele să fie introduse rugăciuni de pomenire a acestuia. Caransebeș, 26 octombrie/8 noiembrie 1918⁶:

Către Iubitul cler din Eparhia ortodoxă-română a Caransebeșului.

Războiul de acum și duhul creștinesc, cuprins în soliile marelui președinte al Statelor Unite din America, Wilson, a provocat o epocală prefacere și în viața națională a poporului român din Transilvania și Ungaria. Astăzi toată lumea recunoaște fiecărui popor dreptul de a dispune asupra sa. În consecința acestui principiu fundamental pentru viitoarea dezvoltare și organizare a poporului român, comitetul partidului național român ales de marea conferință națională este recunoscut din partea tuturor factorilor competenți de conducătorul și reprezentantul legal al neamului nostru. Vrednicii bărbați ai conferinței și ai comitetului, tăria convingerii lor naționale, munca lor neobosită și suferințele de mucenici ale celor mai aleși fruntași în lupta pentru drepturile poporului român, precum și hotărârile demne ale conferințelor noastre naționale, sau ale marelui sfat, au înălțat cauza neamului și au contribuit în mare măsură la împlinirea aspirațiilor noastre naționale, a căror întrupare se apropie.

Acest comitet — și până la completarea sa — a luat numirea de Consiliu sau Sfatul națiunii române. El este în aceste timpuri de prefacere cea mai înaltă autoritate națională a poporului român, care și în munca din viitor imploră mereu ajutorul lui Dumnezeu.

Sfânta tradiție a Bisericii noastre Ortodoxe răsăritene a fost în slujbele sale totdeauna o deosebită luare aminte la autoritatea sau stăpânirea lumească. Cu atât mai vârtos trebuie să o facă aceasta biserica poporului român, pusă pe temelii naționale.

Deci — și până când Preasfințitul sinod episcopesc în deplina sa competență va statori conform noilor stări de drept definitive ecteniile și pomenirile respective — dispun următoarele:

La Ectenia cea mare de la începutul slujbelor [să] se adauge la locul cuvenit: „Pentru înalta noastră stăpânire națională și pentru marele sfat al națiunii române — Domnului să ne rugăm”.

La ectenia după Sfânta Evanghelie: „încă ne rugăm pentru înalta noastră stăpânire națională și pentru Marele Sfat al națiunii române, pentru mântuirea și iertarea păcatelor lor, și pentru ca Domnul Dumnezeu mai ales să le deie spor și să le ajute întru toate lucrurile lor spre binele obștesc”.

La ieșirea cu Sfintele Daruri, după pomenirea episcopului: „Pe prea înalta noastră stăpânire națională și pe Marele Sfat al națiunii române — Domnul Dumnezeu să le pomenească întru împărăția Sa”.

Caransebeș, în ziua Sf. Marelui Mucenic Dimitrie, 1918

Cu arhierescă binecuvântare:

Dr. Elie] Miron Cristea, episcop.

⁶ Foaia Diecezană, Anul XXXIII, Nr. 42, Caransebeș, 28 octombrie/10 noiembrie 1918, p. 1; Românul, Anul VII, Nr. 3, Arad, 30 octombrie/12 noiembrie 1918, p. 4.

DR. E. MIRON CRISTEA
Episcopul
diecezei ortodox-române a Caransebeșului.

150 de ani de la nașterea Întâului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

Menuț Maximilian

Doctorul în filologie Valentin Marica, apropiat al Bisericii, aduce în seria Via lucis a Editurii Cezara din Târgu Mureș, volumul „Patriarhul Miron Cristea așteptând Învierea”. Editura Cezara a inițiat un program de restituiri culturale Miron Cristea, întâmpinând o dată importantă din calendarul cultural al anului 2018, împlinirea a 150 de ani de la nașterea Întâului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea. Cartea scriitorului Valentin Marica, subintitulată Eșeu, pornește de la noua lectură a Predicilor, Cuvântărilor și Conferințelor Patriarhului, reliefând stilistica discursului.

Miron Cristea, pe numele de mirean *Elie Cristea* (n. 20 iulie 1869, Toplița, d. 6 martie 1939, Cannes Franța) a fost un publicist, filolog și teolog, și dincolo de toate primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1925-1939). În perioada 1 februarie 1938 - 6 martie 1939, a fost prim-ministru al României. La 7 iunie 1919 a fost ales membru de onoare al Academiei Române. A făcut studiile la gimnaziul săsesc din Bistrița (1879-1883), la gimnaziul grăniceresc din Năsăud (1883-1887) și apoi la Institutul Teologic din Sibiu (1887-1890). Ca elev la liceul din Năsăud, în anul școlar 1886-1887,

Ilie Cristea a fost ales președinte al societății culturale *Virtus Romana Rediviva*, pe care o prezidase cu trei ani înainte George Coșbuc. După finalizarea examenului de bacalaureat și absolvirea Academiei Teologice din Sibiu în anul 1890, Ilie Cristea a fost numit învățător-director la Școala confesională românească din Orăștie și a început să colaboreze la Telegraful Român. După un an, Mitropolia din Sibiu l-a trimis cu o bursă să studieze la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Budapesta (1891-1895), unde a obținut la 15 mai 1895 titlul de doctor în filologie. Reîntors la Sibiu, Ilie Cristea a devenit funcționar la Centrul mitropolitan din oraș, întâi ca secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului (1895 - 1902), unde a avut o activitate publicistică asiduă și meritorie, și în continuare în funcția de consilier mitropolitan la Arhiepiscopia Sibiului (1902-1909). În această calitate, Cristea s-a îngrijit de proiectul edificării frumoasei catedrale ortodoxe din Sbiu. În acest răstimp, Cristea a devenit și membru al clerului, fiind hirotonit la 30 ianuarie 1900 ca diacon și apoi ridicat la rangul de arhidiacon la 8 septembrie 1901. Este tuns în monahism la 23 iunie 1902 la M[on]stirea Hodoș-Bodrog, de lângă Arad, când a primit numele de monah *Miron*, iar la 13 aprilie 1903 a fost hirotonit ieromonah. La 1 iunie 1908 a fost ridicat la rangul de protosinghel. Ieromonahul Miron Cristea a militat asiduă pentru emanciparea culturală a românilor din Transilvania. Prin activitatea sa de sprijinire a emancipării românilor din Austro-Ungaria, Cristea s-a impus încă din tinerețe atenției generale și astfel a fost ales, la 21 noiembrie/3 decembrie 1909, episcop al Caransebeșului. A fost hirotonit arhieru la 3 mai 1910, fiind instalat în scaun la 25 aprilie / 8 mai 1910. În această calitate, a apărut școlile confesionale românești din Banat de încercările guvernului ungar din Budapesta de a le desființa.

În calitate de mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe Române din România Mare, Miron Cristea a definitivat unificarea eclezială prin întocmirea rânduielilor și așezămintelor fundamentale ale Bisericii românești unificate. Cristea a sprijinit de asemenea înființarea unor eparhii noi, între care Episcopia Armatei (cu sediul la Alba Iulia), precum și în Basarabia (la Bălți și Ismail), și a reînființat vechile centre episcopale de la Tomis (Constanța), Oradea Mare și Cluj, alegând pentru ele episcopi. La 4 februarie 1925, mitropolitul primat Miron Cristea a fost ales Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind investit și înscăunat la 1 noiembrie 1925, devenit astfel primul patriarh al creștinismului ortodox românesc.

„Opera Patriarhului prin elementele de vitalitate pe care le probează actualitatea este deschizătoare de cale” (p. 11), spune Valentin Marica. Autorul cărții face, în Anul Centenarului Marii Uniri, un adevărat portret al celui care a avut un rol important în adunarea românilor sub același tricolar: „La un an de la Marea Unire, la o reuniune a Universității din București, Miron Cristea vorbea de Învierea Domnului și învierea noastră națională, iar cu-

vântarea din 1 septembrie 1920, de la Câmpeni, la Centenarul morții lui Avram Iancu, ilustrează învierea națională prin demnitatea de neam ridicată la înălțime de sabia lui Iancu și „bravura ostașilor săi” ce răscolesc conștiințe și întăresc energia românească. Ideea de înviere a neamului îi era Patriarhului statornic crez și ideal, înțelegând-o ca pe „închegarea într-o singură patrie mărită” (p. 13), spune Valentin Marica.

A semnat alături de ceilalți episcopi români ortodocși transilvăneni, conduși de mitropolitul Vasile Mangra de la Sibiu, în 8 septembrie 1916 (la intrarea României în război, împotriva Puterilor Centrale), scrisoarea circulară nr. 2602 prin care au calificat trupele Vechiului Regat care au intrat în Transilvania drept „lupi îmbrăcați în piei de oi și amețiți de făgăduielile lui Iuda”, respectiv „români ucigători de frați”. La sfârșitul primului război mondial, Cristea a participat, ca episcop al Caransebeșului, alături de episcopul unit Iuliu Hossu, la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918. În fața Marii Adunări de la Alba Iulia, episcopul Iuliu Hossu s-a îmbrățișat cu episcopul Miron Cristea, spunând următoarea frază memorabilă: „Pe cum ne vedeți azi îmbrățișați frățeste, așa să rămână îmbrățișați pe veci toți frații români!”

Odată înfăptuită Marea Unire din 1918, episcopul Miron Cristea a făcut parte din delegația românilor transilvăneni care a prezentat actul unirii la București. Ca recunoaștere a meritelor sale în procesul unificării, Cristea a fost ales de Marele Colegiu Electoral, la 18/31 decembrie 1919, să ocupe scaunul (rămas vacant) de mitropolit primat al Bisericii din România întregită. La Alba Iulia, pe câmpul lui Horea, viitorul Patriarh al României,

Când ierarhul e ridicat la rangul de Mitropolit, în anul 1920, Octavian Goga i se adresează elogios: „Ești pe culme acum, e frumos și greu acolo sus. Să strălucești întru mulți ani stăpâne”. Miron Cristea este mereu atent la ceea ce se întâmplă în spațiul intelectual al țării, mesajul lui fiind acela al susținerii „pe stâlpii puternici și singuri, trainici ai culturii naționale, ai tradițiilor bisericii noastre strămoșești”.

Unul dintre cele mai frumoase mesaje este cel al lui Nicolae Iorga „urez încă mulți ani aceuia care cu blândețe de preot, dar cu hotărâre de patriot viteaz, înfruntând orice riscuri, apără din scaunul prezidențial, ca și din acela al Patriarhiei Românești liniștea țării și binele neamului” (1938).

Despre scrierile Patriarhului, Valentin Marica spune că „cuprinse într-o lectură reflexivă, dezvăluie virtuțile creștinești în simbioză cu cele culturale și istorice și cu ceea ce Patriarhul numea „dulcea noastră limbă românească”, care „se poate preface în sângele nostru”, și se poate asimila ființei și firii omenești” (p. 52). Între lucrările sale se numără: „Arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul”, Sibiu, 1898, (apărută sub pseudonimul „Ilie Dinurseni”); „Iconografia și întocmirile din internul bisericii răsăritene”, Sibiu, 1905; „Catedrala mitropolitană din Sibiu. Istoricul zidirii”, Sibiu, 1908, (în colaborare); „Principii fundamentale pentru organizarea unitară a Bisericii Ortodoxe Române”, București, 1920; „Cuvântări și predici ale unui teolog, mai târziu cleric român în țară sub stăpânire străină”, vol. I, București, 1923; „Pastorale și cuvântări ale unui episcop român în țară sub stăpânire străină”, vol. II, București, 1923; „Trei ani de propovăduire. Pastorale și cuvântări”, vol. III, București, 1923; „Pastorale, predici și cuvântări”, vol. IV, București, 1938; „Pastorale, predici și cuvântări”, vol. V, București, 1938; „Pastorale, predici și cuvântări”, vol. VI, București, 1939. A publicat cea mai amplă colecție paremiologică din folclorul transilvan (Proverbe, maxime, asemănări și idiotisme, 1901), care conține peste 3.000 texte adunate din întreaga Transilvanie (patriarh.ro).

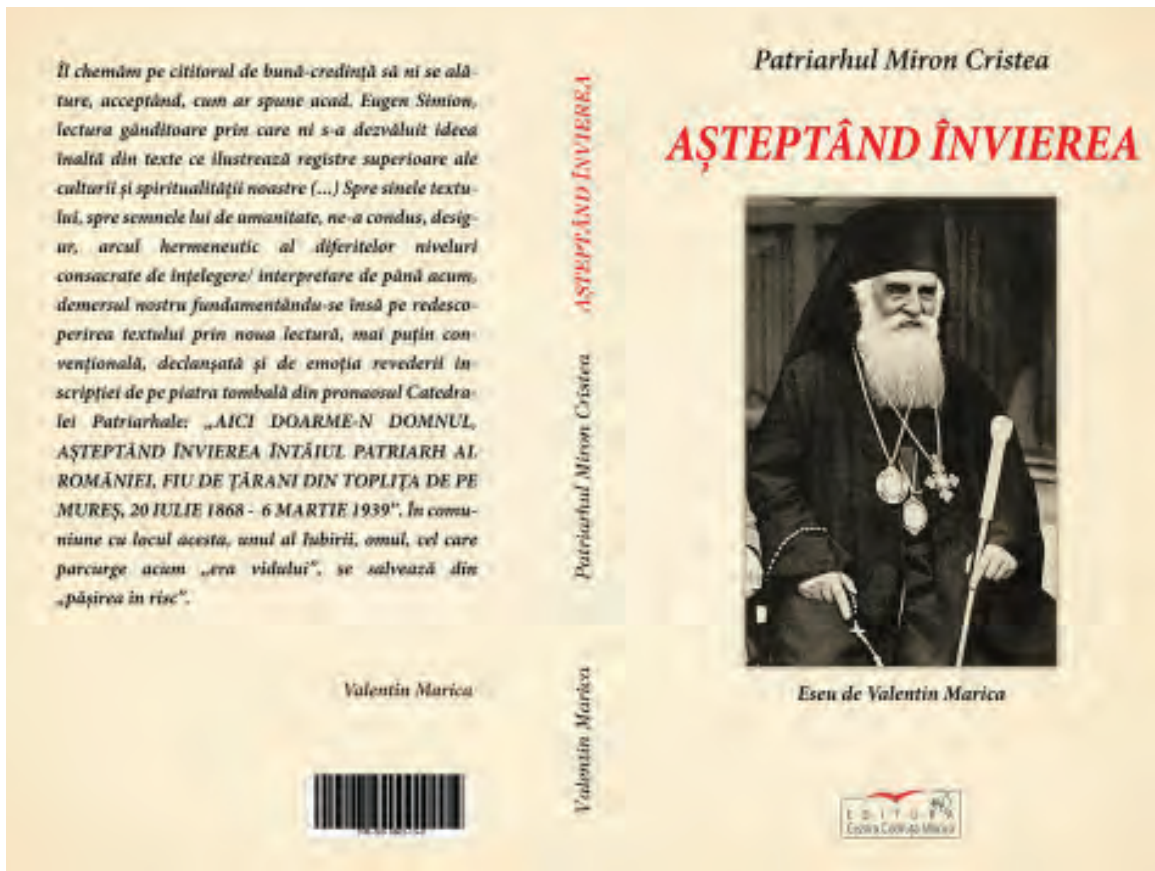
Despre „intelectualii îmbisericiți”, după cum îi numea Mircea Gelu Buta într-o recentă carte, Patriarhul are doar cuvinte de laudă pentru că „într-o uimire evlavioasă... propovăduiesc adevărul veșnic al dreptății lui Dumnezeu”. Îndemnul Patriarhului este acela de a ne ruga prin petrecere și vorbire cu Dumnezeu, cerând și mulțumind în conclucrarea minții cu sufletul: „Rugăciunea este cheia cu care deschidem poarta cerului și intrăm la Părintele nostru; rugăciunea e aripa sufletului cu care, smulgându-se creștinul din pulberea pământului, se ridică într-o

clipită sus, la tronul strălucit al lui Dumnezeu, în locuințele înalte ale nemuririi ca să-i descopere lui Dumnezeu cugetele, sentimentele, dorințele, lipsurile, căința și mulțumitele sale pentru bunătățile de cari se face părtaș. De la el așteaptă împlinirea dorințelor, delăturarea lipsurilor și necazurilor” (p. 72).

La Patriarhul Miron Cristea, răspândirea luminii vine din coexistența religiosului și a naționalului, din puterea cuvântului Bibliei. Biserica, limba, datinile și obiceiurile, cultura sunt temelii care ne-au întărit în timp și care ne apără de „uneltiri viclene”, făcându-ne părți constitutive ale organismului românesc. „Primul început pentru dezvoltarea simțului moral în om trebuie să înceapă la copilul din casa părintească”, spunea în 1904, Patriarhul Miron Cristea.

Unul dintre visurile sale ca Patriarh al României, pe care nu l-a putut duce la îndeplinire, din cauza timpurilor pe care le-a trăit, a fost construirea Catedralei Mântuirii Neamului. Acum, la 100 de ani de la Marea Unire, iată că visul său devine realitate prin osteneala urmașului său în demnitatea de Patriarh al României, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu la Centenarul Marii Uniri ne vom ruga în Catedrala Națională din București.

Cartea este o dovadă că poporul român a fost binecuvântat întotdeauna cu oameni care au emanat în jurul lor lumină, Patriarhul Miron Cristea fiind una dintre marile personalități ale țării. Întru așteptarea Învierii pătrundem, prin intermediul eseului lui Valentin Marica, un bun credincios și apărător al bisericii, în esența cuvântului dătător de merinde pentru sufletul nostru.

Miron Cristea, Episcopul Caransebeșului de atunci, a rostit: „Nu putem și nici nu avem lipsă să rețezăm Carpații, căci ei sunt și trebuie să rămână și în viitor inima românismului, dar simțesc că astăzi, prin glasul unanim al mulțimii celei mari, vom deschide larg și pentru totdeauna porțile Carpaților, ca să poată pulsa prin arterele lor cea mai caldă viață românească...”

Eșeu scriitorului aduce, dincolo de date importante despre Patriarhul Miron Cristea și o altă abordare, puterea credinței fiind trecută prin filtrul literaturii. Pornind de la înviere, să ne amintim de faptul că salutul unuia dintre cei mai importanți scriitori ai țării, ce-și duce somnul de veci la Mănăstirea Nicula, era „Hristos a Înviat”, indiferent de anotimpul în care ne aflăm. Convinși că „posterității i se cere căutarea adevărurilor vieții și operei Patriarhului, învierea acestora prin studiu și respect” (p.16), Valentin Marica aduce în fața noastră o personalitate zidită în propria operă, precum Manole și-a zidit iubirea pentru făurirea unei mănăstiri, așa și Patriarhul și-a dedicat viața pentru slujirea Domnului.

În ședința din 7 iunie 1919, când Academia Română îl alege membru de onoare, Miron Cristea răspunde, spunând că „se simte legat de pleiada valorilor culturale prin măsura mare a acțiunilor publice întărind cultura română prin toate mijloacele posibile, cutreierând „toate colțurile românești”, de la Colibița, pe Valea Bârgăului, până la Vârșeț și Panciova... Patriarhul simte că reprezintă „aureola de românească sfințire” de la Alba Iulia, pleiada dezrobitorilor. „Sunt dintre aceia care am fost și la Alba Iulia... Și am avut distinsa onoare să public celor 100.000 români dezrobiți din Ardeal hotărârea Mării noastre Adunări de Unire cu patria mamă” (p. 36).

Biserica, veghetor al neamului

Mircea Gelu Buta*

In ziua de ziua de 11 septembrie 2018, în sala de conferințe a Bibliotecii Județene „George Coșbuc” din Bistrița, s-a desfășurat seminarul de istorie „Bisericile istorice românești din Ardeal și Marea Unire”, organizat de către Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Primăria comunei Milaș, Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului, Eparhia Greco-Catolică de Cluj-Gherla, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Uniunea Scriitorilor din România Filiala Cluj, Brigada 81 Mecanizată „General Grigore Bălan”.

Conferințele au fost susținute de ÎPS Andrei Andreicuț, PS Florentin Crihălmeanu, Prof. Univ. Ioan Chirilă, poetul Adrian Popescu, Prof. Univ. Alexandru Moraru, Prof. Univ. Ioan Buzași, Prof. Univ. Mircea Gelu Buta.

În cuvântarea sa, ÎPS Andrei Andreicuț a făcut referire la unitatea pe tărâm spiritual, subliniind că „Mântuitorul S-a întrupat, a pățimit, a înviat, a întemeiat Biserica tocmai pentru unitatea și mântuirea omenirii dezbinată și căzute. A venit ca din toți să facă «o turmă și un păstor». Atunci când S-a născut, oștile cerești cântau: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire» (Luca 2, 14). Iar în Biserica primară, domnea o atmosferă de armonie, pe care tot Sfântul Luca o descrie: «Toți cei ce credeau erau laolaltă și aveau toate de obște. Și își vindeau bunurile și averile, și le împărțeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare. Și în fiecare zi stăruiau într-un cuget în templu și, frângând pâinea în casă, întru bucurie și întru curățenia inimii» (Fapte 2, 44-46).

Din nefericire, unitatea și armonia de la început n-au rămas pentru totdeauna. Suntem și noi ispitiți să-L întrebăm pe Mântuitorul, ca slugile din Evanghelie: «Doamne, n-ai semănat tu, oare, sămânță bună în țarina ta? De unde dar are neghină?» (Matei, 13-27). Știm ce a răspuns Domnul Hristos: «Dușmanul care a semănat-o este diavolul». Cuvântul diavol vine din greacă și înseamnă învrăjbitor, calomniator, ispititor: spiritul rău care dezbină pe om de Dumnezeu și care inspiră ură, perfidie și minciună între oameni...”

Efortul de refacere a unității Bisericii Creștine este în consens cu dorința Mântuitorului exprimată în marea Rugăciune Arhierescă, în care Îi cere Tatălui: „Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis” (Ioan 17, 21).

Noi ortodocșii suntem conștienți că moștenim credința cea adevărată, dar acest lucru nu ne poate motiva să ne închidem într-un ghetou și să nu ne intereseze ce se întâmplă cu restul lumii. De altfel Mântuitorul, îi poruncește Bisericii să fie misionară: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura!” (Marcu 16, 15). Numai dialogând cu celelalte confesiuni creștine, le vom putea lămurii că ortodoxia ne oferă calea mântuirii. De aceea ne aflăm azi aici, alături de dumneavoastră pentru a dialoga, căci dialogul ecumenic slujește cauza refacerii unității tuturor creștinilor. Dar trebuie să știți că așa cum spunea Părintele Profesor Dumitru Popescu, „reconcilierea creștină nu este o ideologie sau o filosofie, ci este o persoană, și nu orice persoană, ci o persoană divino-umană, persoana lui Iisus Hristos”.

În ce privește unitatea pe tărâm național, așa vrea să spun că anul 1918 a fost un an astral, în care Dumnezeu ne-a dăruit ceea ce era greu de sperat: ne-a dăruit șansa ca toți românii să fim împreună. Credem că această unitate politică a fost precedată de unitatea noastră spirituală care, i-a făcut pe marii bărbați ai neamului să lupte cu tenacitate pentru a-și vedea visul împlinit...

Pentru făurirea României Mari au fost necesare jertfe, pentru libertate au murit în anul 1989 mai ales oameni tineri, iar noi ar fi bine să nu le înșelăm așteptările. Este adevărat că reforma economică se înfăptuiește cu atâta greutate, că foarte mulți tineri care nu s-au putut realiza în țară au plecat în străinătate. Iar noi considerăm că pentru rezolvarea tuturor lucrurilor e nevoie mai întâi de o reșezare spirituală a oamenilor. Iar pentru această reșezare spirituală, în Biserică avem nevoie de suflete de apostoli, iar în viața politică de genii de moralitate, care să mărturisească dimpreună cu Avram Iancu: „Unicul dar al vieții mele este să văd națiunea fericită”.

În încheiere, Mitropolitul Andrei a făcut trimitere la cuvintele lui Simion Mehedinți: „O educație creștină a tineretului din fiecare țară va face să înceteze toate ereziile și toate dezbinările care au dărmănat tulburat în chip atât de rușinos primii două mii de ani ai erei creștine. Generațiile viitoare vor privi cu mirare, și poate cu silă la felul cum am târât prin gunoi până acum Noul Așezământ cuprins în Evanghelie. Cu toată civilizația și cultura adunate până acum, omenirea este încă nu numai minoră, dar de-a dreptul în băgănelile prunciei. Oameni fiind, am greșit și greșim și azi în chipul cel mai vinovat. Dar un lucru începe a fi tot mai vădit: în fața idealului ne simțim deopotrivă îndreptățiți să tindem către liman, având o singură orientare: Legea cea nouă adusă de Iisus”.

În cuvântul său, PS Florentin Crihălmeanu a făcut referire la episcopul Iuliu Hossu, cel mai tânăr arhiepiscop greco-catolic, de numai 33 de ani, doctor în filozofie și teologie, viitor cardinal, care a rostit memorabilele cuvinte: „Ceasul plinirii vremii este acesta, când Dumnezeu Atotputernic rostește, prin poporul Său credincios, dreptatea Sa, însetată de veacuri. Astăzi prin hotărârea noastră, se înfăptuiește România Mare, una și nedespărțită, rostind fericiți, toți Românii de pe aceste plaiuri: Ne unim pe veci cu Țara mamă, România”.

După acest istoric moment a urmat frățesca îmbrățișare în fața mulțimilor care aplaudau și plângeau de bucurie. Preasfinția sa a adăugat cuvintele: „Pe cum ne vedeți aici îmbrățișați frățeste, așa să rămână îmbrățișați, pe veci, toți Frații României”. Iată de ce poate cel mai frumos dar al anului acesta ar fi apropierea dintre noi, al unităților românilor de astăzi, care împreună locuim și ne rugăm în această țară...

Un portret al Patriarhului Miron Cristea a fost făcut de către istoricul Alexandru Moraru: „Acest mare ierarh al bisericii noastre, primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, născut și crescut din punct de vedere spiritual pe aceste meleaguri, în decursul activității sale a avut poziții favorabile unirii celei mari. A militat pentru drep-

turi naționale și libertăți sociale, pentru școlile românești și pentru unitatea neamului nostru”...

Despre credință și rolul acesteia în păstrarea nealterată a identității neamului românesc a vorbit poetul și scriitorul Adrian Popescu, redactor șef al revistei „Steaua”.

Un discurs elaborat și plin de înțelepciune a fost susținut de prof. dr. Ioan Chirilă, Președintele UBB Cluj-Napoca: „Poporul român a avut tot timpul conștiința unității. Mereu am fost o unitate de credință. Românii și-au propus să nu întineze cu acte de violență unirea pentru că au înțeles-o ca un dar dumnezeiesc. Numai că nu am știut să-l păstrăm așa în continuare, pentru că la comemorarea a 25 de ani nu au mai fost niciun sfert dintre cei prezenți atunci în 1918. Distorsiunea dintre biserici apare începând cu anul 1920, când se ivește un nou partid cu privire spre răsărit, care a transformat totul în ideologie, spunând că nu mai este nevoie de clerici, care încurcă, ci de mase proletare. Sunt primii denigratori ai actului unirii, care n-au vrut să-i pomenească pe Hossu, Maniu, Brăteni ș.a., pe cei care au reprezentat elita neamului. Măcar acum, la 100 de ani, este de datoria noastră să încercăm să facem patria vie prin simțămintele noastre. Singura ordine care poate redresa existența creației este credința. Să-i mulțumim lui Dumnezeu că ne-a dat darul acesta de a fi împreună, să ne unim și acum prin rugăciune, pentru că este cea care-ți aduce harul lui Dumnezeu”...

În alocuțiunea sa, Prof. Dr. Mircea Gelu Buta, a încercat să reamintească faptul că scoaterea în afara legii a Bisericii Greco-Catolice a fost exclusiv opera lui Stalin, înfăptuită prin administrația comunistă de la București, Biserica Ortodoxă neavând nicio putere politică. Aceeași soartă o avusese, tot în urma ordinului lui Stalin, foarte numeroasa Biserica Greco-Catolică din Ucraina.

De asemenea acesta a ținut să precizeze faptul că Patriarhul

Justinian, care intuise că regimul comunist abia instaurat nu va fi spulberat de o intervenție anglo-americană și că va dura câteva decenii, a fost beneficiarul unei atitudini realiste confirmate cu prisosință de evenimentele care au urmat. Cealaltă *strană* a jucat cartea occidentală, indicată de Vatican, ale cărei consecințe se cunosc.

În continuare a fost amintit un detaliu semnificativ, de ultimă oră, legat de raporturile Patriarhului Justinian cu Biserica Greco-Catolică după suspendarea acesteia de către noul regim. Iată ce declara un apropiat al Patriarhului Justinian, viitorul Mitropolit Bartolomeu Anania, la un interogatoriu

luat de Securitate în 1958, pe când se afla în arest: „Patriarhul a început să întrețină relații din ce în ce mai apropiate cu foștii episcopi greco-catolici Ioan Bălan și Iuliu Hossu. Când Ioan Bălan vine cu treburi personale în București, e găzduit în Palatul Patriarhal. În luna decembrie 1957, Patriarhul s-a așezat cu acesta în loja oficială a Teatrului Național, unde îl invitase la un spectacol. // Când Patriarhul face vizite în Mănăstirea Căldărușani, îl invită întotdeauna la masă pe Iuliu Hossu, deși acesta i-a declarat că rămâne pe vechile sale poziții”. Sunt convins că citatul de mai sus este grăitor prin sine însuși, neavând nevoie de comentarii.

După încheierea seminarului, cei prezenți s-au deplasat în comuna Milaș, pentru dezvelirea bustului cardinalului Iuliu Hossu, o lucrare din bronz și piatră realizată de sculptorul Ilarion Voinea.

În ce privește rugăciunea comună, să-l credem pe Părintele Profesor Dumitru Popescu, care ne atrage atenția că „are o valoare inestimabilă pentru ecumenismul local”. Condiția eficienței acesteia stă însă în apofatismul ei, în negarea oricărei afirmări a sinelui (care cunoaște, din păcate, dese impregnări cu mesaje prozelitiste) și în cererea sinceră ca Dumnezeu să desăvârșească unitatea credinței.

* Prof. Dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, e-mail: butamircea@yahoo.com

Mici ecouri ale Marii Uniri, într-un triptic de suflet (II)

Pr. Ioan Morar

(Președintele Despărțământului Ioan Alexandru – ASTRA Gherla)

(continuare din numărul anterior)

Treapta a doua

Absovînd cele șapte clase, după mai multe oscilații, printr-o conjunctură destul de bizară, m-am pomenit pe un drum pe care bătea din față o viforniță mai cumplită decât cea care m-a surprins în copilărie. Adică, la sugestia unui ofițer, inginer topograf aflat la noi în sat pentru ceva cercetări strategice efectuate în jurul Clujului și cazat la casa noastră, am dat admitere la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca. Situația bizară era că tocmai un cadru militar îmi indica drumul, trădând un gând nostalgic că și el ar fi vrut să-l urmeze; vifornița fiind că toate semnele vremii arătau că acest drum sfârșește într-o fundătură fără ieșire, într-o zonă moartă. Toți copiii din toate satele vecine păseau triumfători spre școli care ofereau un viitor luminos și ușor de cucerit. În timp ce eu apucam pe un drum nesigur, având vântul din față, într-un cuvânt, cum mă căina o verișoară învățătoare, îmi ratam viitorul.

Și astfel, în toamna ultimului an din deceniul cincizeci mă aflam într-o droaie de copii din toată Transilvania adunați în curtea unei școli socotită, în percepția vremii, desuetă. Contactul cu acești copii a fost, la prima vedere, dezamăgitor. Îmbrăcați modest, unii cu haine specifice zonei de proveniență, mai ales cei din Maramureș sau Bistrița-Năsăud, cu găci, cu gube, cu ciucuri, încălțați cu opinci sau în cel mai fericit caz cu teniși chinezești, la modă pe atunci. Unii au venit la îndemnul părinților sau al bunicilor evlavioși, alții, în funcție de originea socială mai mult sau mai puțin *sămătoasă*, fără șanse de admitere în școlile cu viitor, alții dorind să ajungă ca preotul din satul lor sau urmând cariera părinților. O seamă, între care mă aflam și eu, opțiunea semăna a *întâmplare*. Mai exista o categorie, unul sau doi, mai în vârstă, având deja o slujbă, despre care, aveam să aflăm mai târziu, erau *infiltrați* pentru ca ceilalți să nu facă vreo nebulie. (?) Norocul era că toți eram inconștienți de misiunea la care ne angajam. Despre o chemare de undeva de Sus nu știam nimic, deocamdată. Adevărul este că ne-am pus pe treabă și datorită unui regim sever și bine dirijat și datorită unor dascăli de elită am devenit o adevărată armată de cruciați în slujba Bisericii lui Hristos. Între noi s-a încheiat o strânsă prietenie care nu s-a stins niciodată. Fiecare s-a pregătit în felul lui pentru ceea ce-l aștepta în viață. Unii pentru slujire frumoasă, alții pentru administrarea unei parohii, iar alții, înclinați spre studiu, s-au pregătit pentru confruntarea cu forțele ostile Bisericii. Pe măsură ce spoream în cunoaștere și în disciplina evanghelică deveneam tot mai încrezători în triumful misiunii asumate. Este uluitor cum poporul credincios, cu toată propaganda ateistă deșănțată dusă în acea perioadă, făcea chiar și celor ce se hirotoneau doar cu Seminarul (urmând să-și completeze studiile la fără frecvență) o primire împăratească în parohii, crezând cu strășnicie în rolul lor sacerdotal.

Promoția noastră absolvea cursul mediu în 1964 odată cu eliberarea deținătorilor politici, când s-a lăsat întredeschisă o ușă care părea a duce înspre o ușoară destindere. Era doar o părere amăgitoare. Neagra propagandă antireligioasă și anticulturală continua. În ceea ce ne privea pe noi teologii porțița întredeschisă putea fi forțată, așa încât intram cu încredere pe calea unui *Sturm und Drang*.

Parcă se impune aici o întrebare: care ar fi ecourile Marii Uniri resimțite în această perioadă? Mai întâi trebuie semnalate ecourile Micii Uniri, prilejuite de Centenarul acesteia, 1859-1959, ecouri pe care regimul, oricât de dur era, nu le mai putea camufla. Începea să se cânte Hora Unirii, iar prin 1964 au avut loc chiar manifestații publice, stârnind, cel puțin în sufletele ardelenilor, sentimente patriotice clocotitoare. Se mai împlinea o sumă rotundă de la Unirea religioasă prin revenirea la sânul Mamei neamului românesc, cum numea Eminescu Biserica Ortodoxă. Elevii Seminarului Teologic clujean, ca de altfel și cei ai celorlalte câteva seminarii din țară (șase de toate) aveau timp în cei cinci ani de pregătire să afle mai multe adevăruri pe care proletcultismul încerca din răspuțeri să le contorsioneze. Istoria Bisericii Române era singura la vremea aceea care nu putea fi abătută de la obiectivitate. Iar elevii mai silitori, acum o putem spune, mai bene-

ficiau și de înțelegerea unor bibliotecari care, riscant ce e drept, ofereau spre lectură și cărți din cele puse la index. Și să nu uităm că majoritatea dascălilor erau formați în sistemul de învățământ cel sănătos, încât nu-și puteau permite să predea altfel, sau altceva. Iar în cazurile mai delicate funcționa puterea sugestiei. Oricum, rămâne de neuitat cutremurătoarea recomandare pe care dirigințele promoției noastre (1964) o făcea cu prilejul absolvirii: ... *unii veți continua studiile la alt nivel, alții veți merge deja la parohii... să nu uitați însă că aveți de apărut o credință străbună, o limbă ca un figure de miere și o țară rotundă ca o pâine coaptă pe vatră din care câinii au încercat să muște din toate părțile...!* Nu este acesta un ecou al Marii sau Micii Uniri?!

Odată intrați în mediul universitar a început să iasă la iveală lava patriotică ce clocotea vulcanic încă din copilărie, agitată în timpul studiilor seminariale, așteptând doar izbucnirea și revărsarea ei. Abia acum ne-am descoperit unul pe altul și mai întâi pe noi înșine și ne-am constituit într-o promoție de excepție. Cea care avea să-și încheie studiile la Semicentenarul Marii Uniri.

Încă din anul întâi ne-au fost luate carnetele de UTM sau care le aveam de mai târziu de UTC. Ne-am dat seama că statul nu are încredere în noi, ceea ce ne-a îndârjit și mai mult. La diferite ocazii sau chiar pe stradă începusem să cântăm *Deșteaptă-te române*, în timp ce imnul de stat era *Te slăvim Românie*. Ba nu, acesta era mai demult, acum era *Trei culori cunosc pe lume*. Parvenindu-i știrea Părintelui rector că noi cântăm astfel de cântece, îngrijorat ne-a atenționat să nu abuzăm. Dar nu s-a putut stăpâni să-l îndemne pe profesorul de muzică ca dacă este voie, să ne învețe, totuși, aceste cântece. Numai că pe când a venit la o oră de muzică, hotărât să-și asume responsabilitatea, noi l-am primit în sala de curs intonând *Deșteaptă-te române* pe patru voci. A fost meritul unui coleg care știa ceva pian și putea descifra notele și a celor câțiva foarte buni cântăreți care prindeau cu ușurință melodiile. Din acest moment nu ne-a mai putut opri nimeni de la manifestații cu adevărat patriotice, altceva și altfel decât ceea ce propunea *Cântarea României*, adică a lui Ceaușescu. Deveneam de temut pentru potrivnici. Iar când într-o seară am fost luați eu și cu un coleg la o mică anchetă la Securitate, nu ni s-a întâmplat nimic, doar am fost sfătuiți amical să o lăsăm mai

moale puțin. Păcat că pe când am prins curaj a venit absolvirea facultății. Aceasta se petrecea în anul 1968. Un prilej numai bun pentru a marca cu toată puterea noastră Semicentenarul Marii Uniri și a altor evenimente importante din istoria poporului roman. Cum am făcut-o? Ne spun rândurile care urmează.

Pentru tradiționalul tablou de absolvire s-a constituit o comisie din

studenți cu bună pregătire și dotați cu curaj. Astfel s-a ajuns la ideea de a fi simbolizate toate marile evenimente legate de configurația complexă a neamului din care descindem și pe care urmează să-l slujim în misiunea noastră. După multe propuneri și dezbateri s-a convenit următoarea compoziție:

Conturul României, adică țara pe care aveam să o slujim.

O masă de altar cu Sfânta Evanghelie și potirul, simbolizând credința pe care trebuie să o mărturisim și sacramentele pe care trebuie să le administrăm poporului. Pe Sfânta Masă înscrisul hotărât: *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața*.

În partea de Est, jos, Columna lui Traian încărcată de basoreliefuri cu daci și romani, sugerând originea poporului roman, în jurul ei trei români în costume specifice celor trei provincii: Moldova, Muntenia și Transilvania surprinși într-o horă a unirii, sugerând ideea de unitate, cu textul *Hai să dăm mână cu mână cei cu inima română!*

În partea vestică Catedrala din Alba Iulia, simbol al reîntregirii neamului în cuget, simțire și credință.

De o parte și de alta două coloane de jos până sus, având la bază și în vârf capiteli care ar sugera două socluri pe care să fie Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil de veghe la cele două laturi ale țării atât de expuse de-a lungul vremii. Lângă catedrală textul din Psalmul 132, *Iată ce bine și ce plăcut este să locuiască frații în Unire*.

Proiectul astfel întocmit fiind prezentat spre aprobare Mitropolitului și Rectorului Șofron Vlad a avut două obiecții:

1. Prezența Arhanghelului Mihail ar putea fi suspectată de simpatie față de organizația legionară, simpatie pe care regimul comunist-ateu o pune în căruța celor pe care voiau să-i condamne.

La această obiecție comisia a hotărât înlocuirea acestuia cu imaginea Mitropolitului Nicolae Bălan, înfăptuitorul reîntregirii din 1948, de la care se împlineau 20 de ani. Iar în locul lui Gavriil s-a pus imaginea Mitropolitului Andrei Șaguna restauratorul Mitropoliei Transilvaniei.

O obiecție mai anecdotică a fost cea a Rectorului Șofron Vlad, care cu limbajul său ardelenesc a întrebat: „- Cu aștia trei ce este aici? / - Ei reprezintă cele trei provincii românești și joacă hora unirii, a fost răspunsul nostru. / - Cu cine ați făcut Istoria Bisericii Române? / - Cu

dumneavoastră! / - Și n-ați înțeles nimic din toată zdroaba mea? / - Ba am înțeles, dar... / - Niciun dar... Mie să-mi mai puneți unu să joace aici! Știți cum să-l îmbrăcați!

La aceasta, comisia prinzând curaj, nu numai că a făcut rost de un costum basarabean, dar a suplimentat imaginea cu un contur care să sugereze și teritoriile expuse adeseori sustragerii din corpul țării.

Treapta a treia

Promoția de teologi instruiți în școala șaguniană de la Sibiu, care absolveau în anul 1968, marcați de Semicentenarul Marii Uniri, și-a luat misiunea în serios, punând vânoș mâinile pe coarcele plugului, fără a se uita înapoi, după îndemnul Mântuitorului, trăgând brazdă adâncă într-un ogor amenințat cu înțelenirea și infestat cu tot felul de idei contrare neamului românesc și chiar firii umane.

Nu excludem o posibilă întrebare, poate chiar ușor ironică: dar ce mare lucru ați făcut? Răspunsul nu este ușor de dat și nici nu intenționez să-l detaliez. Pe scurt, în ton cu întrebarea, el ar putea suna cam așa: nu știm ce am făcut, destul că la ieșirea din *marele întuneric* cum numea Mitropolitul Antonie Plămădeală această perioadă istorică, atunci când acest popor și-a putut exprima liber opțiunile referitoare la dimensiunea cea mai intimă a ființei sale, s-a dovedit că aproape nici unul nu este străin de credința în Dumnezeu. Chiar și acel exemplar mai pitoresc care fiind întrebat la recensământ de apartenența religioasă, a răspuns că este ateu. La întrebarea inspirată a recenzorului: „Bine, bine, ateu, dar ortodox, sau...?”, s-a grăbit să răspundă hotărât: „Ortodox, bineînțeles!” Deci se vede că tot s-a făcut ceva. Probabil să fi fost destul ca preotul să stea doar în mijlocul poporului, îmbrăcat în veșminte sacre și cu crucea în mână, să indice o direcție pentru poporul atât de derutat. Și, evident, să inspire încredere. Pentru că și o santinelă nu trage încontinuu cu arma, ci doar veghează.

La întâlnirile periodice pe care promoția noastră le-a făcut mai des decât de obicei, constatam cu satisfacție că toți eram la datorie, având realizări însemnate, se cercetează și se ajută reciproc, după afinități, indiferent de treapta ierarhică pe care a ajuns unul sau altul.

Întâlnirea de cincizeci de ani, adică tocmai la Centenarul Marii Uniri, a fost precedată în anul 2017 de un gest mai rar întâlnit. Colegii rămași încă în viață am făcut un pelerinaj pe la mormintele celor mutați la cele veșnice sau care au soții ori copii *duși mai dinainte*, cum spune ectenia liturgică, s-au făcut parastase, s-au evocat momente din viața lor, s-au depănat amintiri. În felul acesta la întâlnirea jubiliară prezența lor va fi mai viu simțită în sufletele celor prezenți.

Așadar din rândul acelor copii care au intrat șovăielnic într-o școală teologică în vremuri de mare cumpănă pentru Biserica s-au ridicat ierarhi, arhimandriți, consilieri eparhiali, protopopi, dascăli, oameni de condei, toți împlinind rosturi importante în viață.

Și fiindcă la începutul acestui triptic de suflet am pomenit de acel murmur sfios al unui fior desprins dintr-un sentiment de apartenență la un neam cu o istorie atât de încărcată de vise frumoase, îmi îngădui să închei tot cu ceea ce trăiește autorul acum la chindie.

Harta României Mari care mi-a stârnit odinioară dragostea pentru Neam și Țară am recondiționat-o, am pus-o la loc de cinste, iar după 1989, activând în cadrul *Asociațiunii Transilvoane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român – ASTRA*, mi-a purtat pașii prin toată țara și în afara ei, acolo unde se află frații de-ai noștri păstrători de limbă și credință străbună.

Datorită inimoasei organizatoare doamna profesoară Areta Moșu, președinta Despărțământului *Mihail Kogălniceanu* Iași, am avut marea bucurie de a face o serie de călătorii misionare prin Republica Moldova, adică Basarabia mult visată, Ucraina, Timocul Sârbesc și cel Bulgăresc. Conferințe, spectacole, slujbe religioase cu transporturi de carte, busturi (îndeosebi Eminescu), clopote, plăci memoriale, vorbă bună, îndemnuri la curaj și tot ce știam că au nevoie acești năpăstuiți frați ai noștri cu suflete mari și doruri înflăcărte. Toate acestea adăugate la cele douăzeci de ediții *Denii Eminesciene* au avut un efect uluitor, încât în timpul unei mese festive cu joc și voie bună într-un sat oarecare din Basarabia, cineva din delegație spunea: *Unirea e gata, numai trebuie semnată!*

Un fenomen extrem de grăitor întâlnit la zecile de simpozioane postdecembriste a fost participarea unor cadre militare cu preocupări în domeniul istoric și arhivistic oferind din abundență date referitoare la relațiile Biserica - Armată din vremurile bune, precum și o serie de informații din istoria poporului roman, pe care generații la rând le-au învățat contorsionat sau pur și simplu le-au fost ascunse.

Din toate acestea rezultă că în străfundul sufletului unui popor chiar și în împrejurări nefavorabile se păstrează și se prelucrează adevăruri care urmează să răzbată la lumină spre a fi prelucrate de noi generații pentru a se constitui într-o venerabilă aducere aminte și cinstire a înaintașilor, dar și pentru a se confirma celebra spusă că *istoria este magistra vitae*.

Agenda P.S. Vasile

Septembrie 2018

2 septembrie: Este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh – Zorilor, din Cluj-Napoca, unde la Sfânta Liturghie rostește ecfonise și binecuvântări.

8 septembrie: Cu ocazia sărbătorii “Nasterea Maicii Domnului”, este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, participând la Sfânta Liturghie prin rostirea de ecfonise și binecuvântări.

9 septembrie: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

14 septembrie: Cu ocazia sărbătorii “Inaltarea Sfintei Cruci”, este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, participând la Sfânta Liturghie prin rostirea de ecfonise și binecuvântări.

16 septembrie: Este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh – Zorilor, din Cluj-Napoca, unde la Sfânta Liturghie rostește ecfonise și binecuvântări.

23 septembrie: Participă la Sfânta Liturghie în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

30 septembrie: La Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (septembrie 2018)

În perioada 10-20 septembrie 2018 a avut loc examenul de admitere la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, nivel licență și master sesiunea a II-a.

Sub genericul „Bisericele istorice din Ardeal și Marea Unire”, Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului, Eparhia Gre-

co-Catolică de Cluj-Gherla, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Uniunea Scriitorilor din România Filiala Cluj, au organizat marți, 11 septembrie 2018, la Bistrița, un seminar cu participarea ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului UBB și Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru. Moderator a fost Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta. Toți cei prezenți au luat parte apoi în localitatea Milaș la parastasul pentru Episcopul Iuliu Hossu și dezvelirea bustului acestuia.

În zilele de 17 și 18 septembrie 2018 s-a desfășurat examenul de admitere la Școala Doctorală de Teologie „Isidor Todoran” a Facultății noastre. În cadrul acestei școli sunt afiliați 12 conducători de doctorat: ÎPS Pr. prof. univ. dr. Andrei Andreicuț - *Spiritualitate ortodoxă*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu - *Muzică bisericească și Ritual*, Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă - *Teologia Vechiului Testament, cu elemente de arheologie biblică și limbă ebraică*, Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru - *Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie*, Pr. prof. univ. dr. Valer Bel - *Misiologie și ecumenism*, Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb și Pr. conf. univ. dr. Gabriel Gârdan - *Istorie bisericească universală*, Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană - *Studiul biblic și exegetic al Noului Testament*, Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon - *Omiletică și Catehetică*, Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia - *Teologie Pastorală*, Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie - *Morală creștină* și Pr. conf. univ. dr. Patriciu-Dorin Vlaicu - *Drept canonic*.

În zilele de 20 și 21 septembrie 2018 a avut loc Conferința Națională a doctoranzilor din Consorțiul „Universitaria”, ediția I, găzduită de Universitatea Babeș-Bolyai (domeniul științelor socio-umane). În cadrul Școlii doctorale de Teologie Isidor Todoran, s-a desfășurat întrunirea doctoranzilor teologi din Consorțiul Universitar București - Iași - Cluj-Napoca - Timișoara. Au fost susținute 20 de referate, dintre care enumerăm:

Drd. Gabriel Noje, *Morală și Spiritualitate; Civilizația trupului: provocări și șanse pentru viața morală creștină*;

Pr. Drd. Bogdan Lupăștean, *Caracterul pedagogic al catehezelor liturgice ale IPS Bartolomeu Anania privind „unitatea credinței”*;

Pr. Drd. Ovidiu Feldiorean, *Profilul psiho-spiritual al adolescentului emergent*;

Pr. Drd. Alexandru Fleșer, *Voyerul și Internautul, profiluri dificil gestionabile pastoral*;

Protos. Drd. Nifon Jorza, *Pr. Ioan Sabău – patadigmă a pastorației maximaliste, sub totalitarism*;

Drd. Cătălin Oargă, *Raționalitatea creației în Vechiul Testament*;

Drd. Constantin Gordon, *Măiestria adaptării cântărilor bisericești la Macarie Ieromonahul*;

Drd. Gheorghe Mocanu, *Noul Testament: Dimensiunea misionară a Bisericii Apocalipsei*;

Protos. Drd. Maxim Morariu, *Gestionarea non-ideologică a resurselor istoriei. Paradigme contemporane*;

Ierom. Drd. Atanasie Ioan Mercaș, *Pelerinajul de la Nicula, 15 August: paradigmă de reper a pelerinajului ortodox*;

Pr. Drd. Marius Făgădaru, *Praznicul Adormirii Maicii Domnului în spiritualitatea bizantină și în teologia liturgică și muzicală românească, în secolele XIX-XX*;

Drd. Daniela Ivanovici, *Femeia în Muntele Athos. Statutul Legal, dreptul de moștenire și de proprietate în lumina documentelor din arhiva Sfântului Munte (sec. XIV-XV)*;

Pr. Drd. Rareș Târniceru, *Creștinii și armata romană*;

Simpozionul *Ius ecclesiasticum în viața Bisericii: 130 de ani de teologie canonică în Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București s-a desfășurat la Palatul Patriarhiei din București în perioada 20-21 septembrie 2018. A participat Pr. conf. univ. dr. Patriciu-Dorin Vlaicu.*

În zilele de 21 și 22 septembrie 2018, la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula a avut loc a IX-a ediție a Colocviilor de la Nicula. Au participat cu referate: Ierom. drd. Maxim Morariu, Pr. drd. Emanuel Cășvean, Pr. drd. Cătălin-Veronel Varga și Pr. drd. Grigore-Toma Someșan, studenți-doctoranzi ai Școlii doctorale de teologie Isidor Todoran a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

În cadrul Școlii doctorale de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran” a avut loc susținerea publică a tezelor de doctorat:

- 17 septembrie 2018, BUCHIU Eugen: *Principiile prozelitismului sectar și misiunea Bisericii*, specializarea Misiologie și ecumenism, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Valer Bel.

- 24 septembrie 2018, pr. BĂRBULESCU Ionuț: *Comunicarea nonverbală în discursul laici și în predică. Studiu comparativ*, specializarea Omiletică și catehetică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon.

- 24 septembrie 2018, pr. LUNGOCI Constantin Sorin: *Hristos împărțit copiilor – redișoarea catehizării parohiale: context, conținut, strategii didactice*, specializarea Omiletică și catehetică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Gordon.

- 25 septembrie 2018, diac. ARDELEAN Paul Tiberiu: *Relevanța tradiției dirijorale în muzica bisericească din spațiul românesc. Exigențe metodologice, vocaționale și spirituale ale dirijorului de cor bisericesc*, specializarea Muzică bisericească și Ritual, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

- 25 septembrie 2018, pr. BABOȘAN Andrei Ovidiu: *Cultura muzicală bisericească din Țara Lăpușului. Tradiție și continuitate*, specializarea Muzică bisericească și Ritual, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu.

- 26 septembrie 2018, MERCA Călin Marin: *Sinodul Apostolic de la Ierusalim în relatare lucanică (EA 15, 1-35). O soluție pentru unitatea creștinismului primar?*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană.

- 26 septembrie 2018, MOLDOVAN Doru Paul: *Dumnezeirea lui Iisus Hristos din cele șapte ziceri ioanine*, specializarea Studiul biblic și exegetic al Noului Testament, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană.

- 27 septembrie 2018, BURDEȚ Onița: *Legum allegoriae - un posibil pattern al discursului exegetic iudeo-alexandrin*, specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă.

- 27 septembrie 2018, MIHEȘTIAN Alin Georgian Constantin: *Viața națională, bisericească și culturală a românilor ortodocși de pe Valea Bârgăului (sec. XVIII - XX)*, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru.

- 27 septembrie 2018, pr. OPREA Mircea Bogdan: *John Henry Newman și concepția sa despre refacerea unității creștine*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb.

- 27 septembrie 2018, BIBARȚ Adrian Vasile: *Viziunea inaugurală a lui Iezechiel în lectură creștină*, specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă.

- 27 septembrie 2018, ȘANDRU Anca: *Isihasm și Islam în secolul al XIV-lea – context istoric și teologic*, specializarea Istorie bisericească universală, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb.

- 27 septembrie 2018, ROȘCA Paul Ersilian: *Relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și Casa Regală a României între anii 1918-1947*, specializarea Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru.

- 27 septembrie 2018, pr. BRAȘAI Ovidiu Dorian: *Mesianism și eshatologie în Zaharia 9-14*, specializarea Teologia biblică a Vechiului Testament cu noțiuni de Arheologie biblică și limbă ebraică clasică, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă.

- 27 septembrie 2018, pr. BOCȘAN Ovidiu-Ioan: *Viața bisericească și culturală a românilor din Bihor între anii 1849-1918*, specializarea Istoria Bisericii Ortodoxe Române cu noțiuni de paleografie, sub îndrumarea Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru.

Joi, 27 septembrie 2018, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a găzduit consfătuirea anuală a profesorilor de Religie din județul Cluj. Ședința a fost prezidată de Îaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei. În cadrul acesteia, Prof. univ. dr. Ioan Bolovan, prorector al Universității Babeș-Bolyai a susținut prelegerea: *Democrație, demnitate și diplomație în făurirea României Mari (1848-1920)*. Pr. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității Babeș-Bolyai a rostit o alocuțiune. A participat și Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

Dacian But-Căpușan

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Septembrie 2018

1 Septembrie (Anul Nou Bisericesc) 2018

În biserica din Așchileul Mic, protopopiatul Cluj I, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Gheorghe Șanta, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Conferă doamnei Ana Cighir, primarul comunei Așchileul Mare, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnilor Gheorghe Turcu și Ioan Giloan, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

La jumătatea distanței între Așchileul Mare și Așchileul Mic, participă la momentul festiv al dezvelirii Obeliscului ridicat în memoria Voievodului Gelu. Săvârșește o slujbă de binecuvântare, rostește un cuvânt de învățătură și asistă la ceremonialul cultural și militar organizat cu acest prilej. Primește din partea Primăriei și a Consiliului Local, titlul de „Cetățean de Onoare” al comunei Așchileul Mare.

Face o vizită în parohia Făureni, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Marcel Popa), pentru a inspecta șantierul de construcție al noii biserici parohiale.

În biserica din Nicula, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Iustin, fiul părintelui paroh, Marcel Gheberta. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Piața „Avram Iancu” din Cluj-Napoca, asistă la spectacolul organizat în deschiderea stagiunii 2018-2019 de la Opera Română din Cluj-Napoca.

2 septembrie

Împreună cu PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, săvârșește slujba de resfințire a bisericii din localitatea Unirea, protopopiatul Bistrița. Pe o scenă special amenajată în curtea bisericii, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh, Ioan Mugurel Urian. Conferă domnului Emil Radu Moldovan, președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, Ordinul „Mihai Vodă”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

3 septembrie

Face o vizită la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” din Florești, pentru a inspecta lucrările de amenajare a curții. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

4 septembrie

Se deplasează din halta Stana până la halta Jebucu (județul Sălaj), pe lângă calea ferată la dublarea căreia a lucrat în tinerețe. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, protopopul de Cluj II.

Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la casa parohială din Jucu de Sus, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Gheorghe Anițaș). Rostește un cuvânt duhovnicesc.

5 septembrie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-

social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

6 septembrie

În biserica mănăstirii de la Cășiel, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie, rostește un cuvânt de învățătură și prezidează ședința de lucru cu preoții de slujire caritativă din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Este însoțit de domnul Dr. Pavel Chirilă din București.

În Gherla, face o vizită la Memorialul închinat celor ce au pățimit în temnițele comuniste.

7 septembrie

Face o vizită pe șantierul de construire a noului corp de chilii din incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta” din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

8 septembrie (Nașterea Maicii Domnului)

Cu prilejul hramului, pe Altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Fântânele, protopopiatul Bistrița, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În parohia Tiha Bârgăului, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Ioan Fontu), săvârșește slujba de sfințire a noului Monument al eroilor și rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej. Conferă domnului primar, Vasile Șut, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

În filia Săcălaia, a parohiei Bonț, protopopiatul Gherla, oficiază slujba de binecuvântare a noii Capele Mortuare și cea de sfințire a unei noi Troițe ridicată în memoria eroilor neamului. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru

tarie”, participă la deschiderea anului școlar pentru prima promoție a Școlii Postliceale de asistenți medicali. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpean, consilierul misionar-social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

11 septembrie

La Biblioteca Județeană „George Coșbuc” din Bistrița, participă la Seminarul dedicat Centenarului Marii Uniri „Bisericele istorice din Ardeal și Marea Unire”. Susține o alocuțiune.

În localitatea Milaș, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Vladimir Clem), oficiază slujba Parastasului în memoria Episcopului Iuliu Hossu, cu prilejul dezvelirii bustului acestuia. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Ivanov, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

12 septembrie

La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de examinare a candidaților la examenul de admitere, sesiunea toamnă 2018, proba orală.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

13 septembrie

La Facultatea de Teologie, îi binecuvintează pe candidații participanți la examenul de admitere, sesiunea toamnă 2018, proba scrisă.

În Parcul Central din Cluj-Napoca, participă la festivitățile organizate cu prilejul Zilei Pompierilor. Săvârșește o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt de binecuvântare.

Acordă domnului Ioan Moldovan, comandantul I.S.U. Cluj, distincția „Crucea Transilvană”. Asistă la ceremonialul militar organizat cu acest prilej.

În biserica din Suarăș, protopopiatul Dej, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Maria Irina, fiica părintelui paroh, Silviu Cristian Cârlogea. Rostește un cuvânt de învățătură.

Pe Altarul de vară al mănăstirii de la Cășiel, protopopiatul Dej, slujește Vecernia cu Litie. Săvârșește slujba rasoforiei pentru rasofora Filoftea și cea a călugăriei pentru monahiile Hristofora, Teodora și Dimitria, viețuitoare în această mănăstire. Rostește un cuvânt

de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

14 septembrie (Înălțarea Sfintei Cruci)

Cu prilejul hramului, pe Altarul de vară al mănăstirii de la Cășiel, protopopiatul Dej, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La intrarea în localitatea Cara, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Florin Colcer), săvârșește slujba de sfințire a unei noi Troițe. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

La Muzeul Etnografic al Transilvaniei, asistă la vernisajul Expoziției „Crucea, de la comunitate la comuniune. 100 de cruci la 100 de ani”. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bizău, directorul general al postului de radio „Renașterea”.

15 septembrie

Oficiază slujba de resfințire a bisericii din Șieu Măgheruș, protopopiatul Bistrița. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh, Ilie Pioraș. Conferă domnului primar, Sorin Aurel Mititean, Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, înconjurat de credincioși la hramul Mănăstirii Piatra Fântânele, cu prilejul sărbătorii Nașterii Maicii Domnului (8 septembrie), Protopopiatul Bistrița

sachelar, pe părintele paroh, Efrim Truță și conferă domnului Vasile Lup, primarul comunei Fizeșu Gherlii, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

9 septembrie (Sfinții Ioachim și Ana)

Cu prilejul celui de-al doilea hram, pe Altarul de vară al mănăstirii de la Ciucea, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

10 septembrie

În curtea arhiepiscopiei, participă la festivitatea deschiderii noului an școlar la Seminarul Teologic. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Participă la festivitatea de deschidere a noului an școlar la Colegiul și Gimnaziul Ortodox. Rostește cuvinte de binecuvântare.

În Catedrala Mitropolitană, săvârșește tradiționala slujbă de Te-Deum, cu prilejul începerii noului an școlar. Rostește un cuvânt de învățătură.

În capela Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nec-

Săvârșește o slujbă de binecuvântare a Sălii de festivități "OMA Palace" din Șieu Măgheruș.

La Căminul Cultural din Maieru, protopopiatul Năsăud (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș și Pr. Ioan Lăpuște), în cadrul evenimentului "Sărbătoarea românilor de pretutindeni - Ca toți să fie una", asistă la Conferința "Români de pretutindeni, așa cum i-am cunoscut ca diplomat", susținută de Teodor Baconschi. Rostește un cuvânt duhovnicesc și îi conferă domnului Baconschi, Ordinul "Mihai Vodă".

16 septembrie

În Catedrala Mitropolitană, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În capela Seminarului Teologic, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Andrei Dan, fiul părintelui arhidiacon Dan Grigore Văscu, directorul tehnic al postului de radio Renașterea și pentru Maria Bălău. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

17 septembrie

La Facultatea de Teologie îi binecuvintează pe tinerii ce susțin proba scrisă a examenului de admitere la Școala Doctorală.

18 septembrie

La Facultatea de Teologie, prezidează comisia de examinare a tinerilor ce susțin proba orală a examenului de admitere la Școala Doctorală.

În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial, cu participarea Preacucernicilor Părinți Protopopi din Eparhie.

Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În localitatea Chinteni, protopopiatul Cluj I, oficiază slujba de binecuvântare a casei doamnei primar Magdalena Lucia Suci. Rostește un cuvânt de felicitare.

19 septembrie

Acordă un interviu postului TVR Cluj.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

20 septembrie

Vizitează parohiile Gilău III (paroh: Pr. Vasile Bandrabulă), Someșul Rece (paroh: Pr. Ștefăniță Elefteriu) și Someșul Cald (paroh: Pr. Cosmin Bucșa). Face o vizită la Mănăstirea "Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul" de la Someșul Cald. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

La Centrul de Tineret "Prof. Ioan Bunea", îi vizitează pe tinerii aflați în cea de-a treia ediție a Taberei Naționale

„Tradiție și noutate”. Rostește un cuvânt duhovnicesc și asistă la programul prezentat de tinerii aflați în tabără.

21 septembrie

la Mănăstirea Nicula, în deschiderea celei de-a IX-a ediții a Colocviilor, săvârșește slujba Parastasului pentru poetul Ioan Alexandru și pentru toți cei ce se odihnesc în cimitirul mănăstirii. Rostește un cuvânt evocator. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bizău, directorul postului de radio Renașterea.

Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Teofil de Iberia, Arhiereu Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei.

22 septembrie

Săvârșește slujba de sfințire a bisericii din parohia Urca, protopopiatul Turda. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh, Alexandru Gabriel Rusan. Acordă domnului Ioan Roman, primarul comunei Vișoara, distincția "Crucea Transilvană".

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei oficiind Dumnezeiasca Liturghie în urma slujbei de resfințire a bisericii parohiei Sângeorz-Băi I, 23 septembrie 2018.

Săvârșește slujba de binecuvântare a amplelor lucrări efectuate la casa parohială din Luna, protopopiatul Turda. Rostește un cuvânt de învățătură. Conferă părintelui paroh, Gabriel Moldovan, Ordinul "Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin".

23 septembrie

Săvârșește slujba de resfințire a bisericii parohiei Sângeorz-Băi I. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Dacian Dumitru Șanta, distincția "Crucea Transilvană". Acordă "Crucea Transilvană", domnului deputat Daniel Suci. Conferă Ordinul "Mihai Vodă", domnului Emil Gogotă. Conferă domnului Traian Ogăgău, primarul orașului Sângeorz-Băi, Ordinul "Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni", iar domnului Cătălin Bota, Ordinul "Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin". Primește din partea Primăriei și a Consiliului Local, titlul de "Cetățean de Onoare" al orașului Sângeorz-Băi. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baci, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

24 - 25 septembrie

Face o deplasare în Germania. Face o vizită la Centrul Eparhial de la Nürnberg. Împreună cu ÎPS Părinte Serafim, Mitropolitul Europei Centrale și de Nord, în localitatea Schonaich, de lângă Stuttgart, asistă la funeraliile prelatului lutheran Manfred Wagner, un apropiat al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

26 septembrie

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

27 septembrie

În Aula Mare a Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca, asistă la momentul festiv al decernării titlului de Doctor Honoris Causa, profesorului Dumitru

Onose, fost coleg la Facultatea de Construcții Căi Ferate din București.

La Facultatea de Teologie, asistă la momentul festiv al susținerii Tezei de Doctorat de către PC Pr. Mircea Bogdan Oprea, de la parohia Cetan, protopopiatul Dej și de către profesorul Paul Ersilian Roșca.

În Aula Facultății de Teologie, prezidează ședința de lucru cu profesorii de religie din județul Cluj. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Muzeul de Artă din Cluj-Napoca, asistă la vernisajul expoziției aniversare "60 de ani de creație a pictorului

Teodor Botiș". Rostește un cuvânt duhovnicesc.

28 septembrie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

29 septembrie

În Aula "Teocist Patriarhal", din Palatul Patriarhal din București, participă la ședința de constituire a Adunării Naționale Bisericească.

Îl vizitează la reședință pe maestrul Sorin Dumitrescu.

30 septembrie

În sobor de arhierei, în Catedrala Patriarhală din București, slujește la Sfânta Liturghie și asistă la Slujba de Te-Deum, săvârșite cu prilejul împlinirii a 11 ani de patriarhat ai Preafericitului Părinte Daniel.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Adrian Papahagi, Protos. Simeon Pinte, Nicolae Turcan, Arhim. Benedict Vesa

Nedumeririle multor români văzute prin ochii celor din alte țări

Bogdan Herțeg

Ne înstrăinăm de firea noastră, așa că avem nevoie de străini care cunosc valoarea adevăratei noastre firi

ine studiază istoria noastră înțelege că de decenii, din interior și din exterior, sunt introduse false valori și simplificări rudimentare care ne iau ochii, sunt orchestrate manipulări ca să ne autodisprețuim și să ne automutilăm felul de a fi ca români în lume și ca neam în fața lui Dumnezeu. Totuși, nu s-a mai întâmplat ca generații întregi să se rupă, încet, încet, de felul românesc de a fi. Acest hiat haric vine din îndepărtarea tot mai clară de Dumnezeu, de substratul nostru, de cultura noastră, de trecut – pentru a se cultiva o societate de consum în care se consumă cu precădere plăceri, o societate în care tendința este ca fiecare să își facă făcutele. Această denaturare a căzut cel mai greu peste cei fragezi. Lor le trebuie răspunsuri – poate la întrebări pe care nu și le pun.

Există oameni veniți din alte țări care ne văd cu alți ochi și care ne încurajează să ne ținem firea. Astfel, sunt străini inimoși care răspund acuzelor nedrepte pe care unii dintre noi le aruncăm tot mai mult asupra trecutului nostru și asupra chipului românesc nobil trasat prin credința ortodoxă. Cu cât ne îndepărtăm de credința adevărată, cu atât suntem ajutați de acești prieteni din alte părți care ne învață să ne apărăm de noi înșine. Ei ne amintesc cine suntem de fapt și cine putem deveni, redeveni. În acest fel nu ne mai rămân străini. Și să nu credem că au vrut să ne ofere lecții. Țările lor sunt cuprinse de mult timp de crizele existențiale cu care noi dialogăm tot mai mult. În contextul acestui vid spiritual din vest, au vrut să se lămurească, iar în căutarea lor sinceră au avut întâlniri reale cu Dumnezeu, au găsit răspunsuri trăite. E adevărat că Sfânta Tradiție ne-a lăsat ca moștenire asemenea răspunsuri. Pe unele le mai știm și noi, le-am citit, le-am auzit. Dar în ce măsură le trăim și le actualizăm?

Acești oameni au avut smerenia să învețe de la noi. La rândul nostru, vom renunța la mândrie și la închistare pentru a ne lăsa învățați? Sau ne vom lua după oportunitățile acestor timpuri, după înșelătoare mozaicuri de principii și după legislații aride și fără suflet? Persoanele din spatele acestor interviuri nu aruncă asupra Bisericii cu vorbe urâte, ci aduc vorbe luminoase, chiar și când critică. Nu se ascund după anonim pe forumuri, nu operează cu interese materiale în spatele unor ONG-uri, nu spun la nimereală, la modă și în vânt.

Miya Kosei

Miya Kosei este un japonez născut în 1937 la Tokio. Mama lui este o poetă apreciată și premiată în Japonia, iar tatăl este dramaturg. A studiat literatura, arta, istoria, etnologia și sociologia. A fost editorul revistei *Weekly Book*

Review. Devine fascinat de satul românesc, de peisaje și de tradiții, dar mai ales de oamenii de aici. Eseist și fotograf, publică în Japonia mai multe cărți și albume foto despre țara noastră, precum *Rumanian Rhapsody* (1986) și *Europa Orientalis* (1991). Are expoziții importante la Viena și Paris. În 2000 publică *Maramureș* la Editura Humanitas. Volumul cuprinde 132 de pagini cu fotografii color, fiind considerat cel mai izbutit album etnografic despre Maramureș realizat după 1989. În 2015 apare *Maramureșul meu* la Editura Idea Design & Print, album ce reunește instantanee alb-negru excepționale luate de-a lungul numeroaselor vizite.

Vorbind cu Miya Kosei, începi să îți dai seama că, renunțând la Ortodoxie, riscăm ca în România să nu rămânem nici măcar cu bunul-simț. Bunul-simț al românului e moștenit din neam în neam, fiind de sorginte ortodoxă; el nu poate fi format prin instituțiile impersonale, neîncetat slăbite și atacate, sau prin legislații internaționale. Acum ne dorim eliberarea de dogme, de învățături învechite, vrem să avem individualitate. Dar individualizarea noastră ne pierde personalitatea, pentru că rădăcinile societății românești sunt în satul autentic, satul pe care l-au urât comunistul și capitalismul. În plus, individualizarea nu e iubitoare de alții; nu e nici măcar civilizată.

Bogdan Herțeg: - Cum v-ați apropiat de România?

Miya Kosei: - În anul 1965 am intrat în România, oarecum din întâmplare. Oamenii au insistat să merg în Maramureș, spunându-mi că acolo e România adevărată și că oamenii sunt sinceri și primitivi. Am mai aflat că acolo e plin de folclor și că locuitorii păstrează obiceiuri vechi. Peste trei luni am intrat în Maramureș. Și cum am intrat în Maramureș, am simțit deja viu, știți, ca în Japonia autentică de acum 50 de ani. Așa a fost. M-am întâlnit cu maramureșeni foarte amabili, care locuiesc în case de lemn ca în Japonia, vorbesc tare, strigă și au inima foarte deschisă. Am fost foarte impresionat și m-am împrietenit cu mulți. Aproape fiecare om m-a invitat pe mine la casa lui. Am stat acolo și încet, încet am învățat limba română timp de cinci, șase ani. Am învățat numai după ureche. Acum pot să înțeleg [interviul a fost luat în română]. Atunci am făcut fotografii. Nu sunt ziarist, ci liber-profesionist. Eu fac albume foto, scriu povești pentru copii și eseuri. Fac și traduceri în limba română, engleză, italiană, franceză și maghiară. Am tradus patru cărți pentru copii în ungurește. Am tot venit aici, dar acasă în Japonia aproape în fiecare moment mă gândesc la România, la Maramureș, la ce fac prietenii de aici. Întotdeauna îmi trec prin minte aceste gânduri și am devenit un *romaniac*.

În studii etnologice poate fi întâlnită ideea că răspândirea creștinismului a dus la distrugerea tradițiilor locale precreștine, diminuându-se diversitatea culturală. În contrapondere, japonezul Miya Kosei, fiind martor al transformărilor Maramureșului timp de jumătate de secol, vorbește despre faptul că satele ortodoxe au păstrat tradiția, iar celelalte sate au pierdut-o. Din cuvintele sale putem înțelege că Ortodoxia aduce legăturile vii necesare existenței satului românesc.

B. H.: - Ați notat în prefața albumului fotografic *Maramureșul meu* că tradiția folclorică a fost păstrată mai mult de creștinii ortodocși. De ce credeți că Ortodoxia păstrează mai bine tradiția?

Miya Kosei: - Credinciosul ortodox este mai sincer decât cel catolic. Așa cred. Credinciosul ortodox gândește când face slujba, iar slujba face egal [unește] cerul și pământul, și Dumnezeu vine și face slujba cu oamenii. Pentru mine Ortodoxia e mai adâncă, după Biblie. Am citit Biblia.

B. H.: - Și v-a schimbat interior această apropiere de credința de aici?

Miya Kosei: - Probabil că da. Dar cred că ateismul crește și România are probleme mari din cauza globalizării. Aceasta nu se poate. Dacă globalizarea crește, atunci oamenii devin individuali și nu au personalitate. Mi-e frică de asta, devin nervos [temător] de această cădere ce are loc încet, încet. Dar încă ține și continuă spiritul, inima românului – cred că aceasta e eternă.

B. H.: - Cum ar trebui să reziste un maramureșean la globalizare și la toate modificările actuale?

Miya Kosei: - Aaaa! Cred că maramureșeanul devine victimă a globalizării – dacă este supermarket, dacă nu ține oi și dacă nu ține șezătoare... Trebuie să respectăm trecutul. De la trecut noi învățăm mult. Pentru aceasta sunt importante folclorul, arta, cărțile pentru copii, pentru elevi, pentru studenți.

Peter Hurley

Peter Hurley este un irlandez născut în 1968, fiind al optulea din zece copii. În 1994 se mută în România, punând bazele, alături de un prieten, la o firmă de consultanță în marketing. După 15 ani de muncă, clădește în acest parteneriat două agenții puternice în România. Renunță la toată această preocupare pentru a căuta esențialul, valorile reale ale țării noastre. Înțelege că această esență ține de spațiul rural autentic ce dispare treptat. Se dedică unui efort de conștientizare. Devine producător al festivalului anual *Drumul lung spre Cimitirul Vesel*, autor al cărții *Drumul crucilor* (volum apărut la Editura Martor a Muzeului Național al Țăranului Român în două ediții, 2012 și 2015), coproducător al proiectului *Spirit.ro*, primul producător al concertului intercultural *Roots Revival Romania*, președinte al Asociației Interculturale de Tradiții. Parcurge drumul fundamental dinspre încrederea în cultura tradițională înspre credința ortodoxă. La botez primește numele Petru.

Bogdan Herțeg: - Sunt unii dintre noi care spun că românul nu e în stare de nimic, că nu suntem în stare să ne prezentăm valorile. De ce nu ne punem în valoare? L-am întrebat despre aceasta pe Peter Hurley în timp ce ne îndreptam pașii spre Mănăstirea Zamfira de lângă Ploiești, biserica mănăstirii având pereții pictați de Nicolae Grigorescu.

Peter Hurley: - Când cineva din afara României face un lucru bun, tot timpul există comentarii de tipul: „Păcat că noi, românii, nu suntem în stare”. Aceasta e o gândire sănătoasă într-un fel, pentru că unii recunosc că trebuie să facă. Este o recunoaștere sănătoasă. În același timp sunt și alte fapte care se intersectează aici. Una dintre ele cred că este sărăcia. Cum zice Oscar Wilde: „Cel mai greu lucru ce ține de sărăcie este că îți mănâncă tot timpul”. Și chiar așa e. Planifici în unele cazuri următoarele ore de supraviețuire și nu prea ai timp să fii și grădinar cultural. Mai este ceva. Oamenii înrădăcinați aici nu au treaba să se autocomenteze. Cineva a zis că nu există artă fără criticul de artă. În cazul de față am devenit criticul de artă, opera de artă fiind România, definită aici prin toate lucrurile minunate pe care le are.

Ca să cunoască România, Peter Hurley a străbătut-o pe jos, dar nu într-un efort doar fizic și psihologic. Irlandezul a străbătut țara rugându-se, îngenunchind în fața crucilor, intrând în biserici. Nu a căutat în sine, cum se tot promovează acum această idee. A uitat de sine, iar interioritatea sa i-a fost umplută pe final de drum. Prin rugăciune și sacrificiu, România devine acasă în pieptul omului. Primul pelerinaj a fost de la Săpânța la București, iarna, în Postul Crăciunului. Fostul om de afaceri a mers postind, rugându-se și lă-

⇒ *sându-se pe mâna ospitalității românești, căci nu a vrut să folosească bani în acest drum real și simbolic. Am vorbit despre aceasta chiar la Muzeul Național al Țăranului Român.*

Bogdan Herțeg: - La această bisericuță de lemn din curtea muzeului v-ați rugat când ați ajuns?

Peter Hurley: - Da.

B. H.: - V-ați rugat afară, că nu se poate intra.

Peter Hurley: - Exact, afară.

B. H.: - Și v-ați pus în genuunchi?

Peter Hurley: - Da, normal.

B. H.: - Aici între blocuri, lângă Hidroelectrică?

Peter Hurley: - Era și noapte, și zăpadă. Atunci nu conta. Era așa o mare bucurie că am ajuns... Mă gândeam la tot; tot era acumulat în mine. Nu era o euforie, era o stare foarte plăcută, o bucurie care a crescut cu fiecare pas, mai ales în ultima zi. În ultimii 20 de kilometri fiecare pas a fost o reflecție, o recapitulare a întregului drum, era chiar o bucurie care creștea. A fost ceva absolut senzațional și unic. Aici [la muzeu] nu am simțit că am ajuns, că știam de atunci că am ajuns și că este bine – așa a vrut Dumnezeu.

B. H.: - Și unde ați ajuns? Ați simțit că ați ajuns acasă?

Peter Hurley: - Am simțit această bucurie care ardea, dar nu ca o ardere, ci ca o plutire, ca un mare zâmbet și împlinire în pieptul meu.

B. H.: - Mai mult era interior, nu neapărat pentru că ați ajuns într-un loc.

Peter Hurley: Da, eu puteam să mai merg. Nu eram epuizat.

B. H.: - Ar fi fost ciudat ca acasă să fie un muzeu.

Peter Hurley: - Da. Nici nu m-am gândit că biserica aceasta era ținta. Pentru mine ținta era București, Muzeul Țăranului. Numai când am intrat pe poartă mi-am dat seama. Și acolo m-am rugat, aceasta a fost ultima biserică la care am zis rugăciunea de mulțumire.

Klaus Kenneth

Klaus Kenneth este un german născut în 1945. Este părăsit de către tată, iar copilăria și tinerețea înseamnă pentru Klaus o sumă de experiențe nefaste. Răutățile suportate și suferințele îl împing spre un spirit de revoltă. În tot acest context are întrebări fundamentale, dorindu-și iubirea și liniștea interioară, precum și scăparea de patimi. Timp de 12 ani este în căutări, călătorind în întreaga lume, în țări precum: Spania, Turcia, Iran, Afganistan, India, Mexic, SUA, Coreea de Sud, Thailanda. Uzul de droguri, ocultismul, meditația transcendentă, yoga, apropierea de lumea arabă, budismul (devenind chiar călugăr budist) sunt încercări care nu îi aduc fericirea. Are discuții vii cu Maica Tereza în Calcutta. Căutarea sinceră, rugăciunile celor apropiați și mai ales mila Domnului duc la revelația hristică în 1981. Primește puterea de a-și reîncepe studiile și de a le finaliza. Ajunge profesor în Elveția. În 1983 îl cunoaște pe Părintele Sofronie Saharov. Face pasul spre Ortodoxie, fiind botezat în 1986 în Geneva. Mărturisește credința prin conferințe, prin muzică (cd-ul *De la minte la inimă*), dar și prin scris (cartea *In search of love and truth – a journey of two million kilometres*). Se îngrijește de traducerea scrierilor Părintelui Sofronie în germană, având binecuvântarea acestuia. În spațiul românesc, scrierile sale sunt publicate de către Editura Agnos. Astfel, apar *Două milioane de kilometri în căutarea Adevărului; Zei, idoli, guru. Marile religii ale lumi văzute prin ochii creștinismului; Călător pe pământ românesc. Convorbiri. File de jurnal; De ce sunt ortodox; Ortodoxia,*

drumul regal. Este prieten cu Părintele Rafail Noica și este invitat să susțină cuvântări și interviuri chiar și la mănăstiri din Athos. Totuși, este controversat pe unele site-uri, deoarece a trecut prin experiențe greu de asimilat de către unele persoane.

Bogdan Herțeg: De ce să merg la Liturghie când mă pot ruga acasă? De ce să aleg această slujbă și nu alta? În cadrul unei conferințe din Cluj-Napoca, Klaus Kenneth a spus cuvinte care lămuresc dintr-un unghi de vedere aceste întrebări pe care unii români le adresează cu sinceritate.

Klaus Kenneth: - Cunosesc și celelalte slujbe și pot părea unele asemănătoare. De exemplu, în taoismul chinezesc au și ei veșminte, tămâie. Dar când Părintele Sofronie [Saharov] venea în biserică și slujea Sfânta Liturghie, ședeam mereu acolo, mă uitam la el și aveam senzația că nu călca pe picioare și că plutea cu zece centimetri deasupra pământului. Cine era sensibil și receptiv primea aripi de la Părintele Sofronie ca să zboare și el în timpul Liturghiei. Dacă ajungeți să înțelegeți încetul cu încetul cuvintele Liturghiei, sunt atât de perfecte, încât nu există nimic mai bun, sunt dumnezeiești. De fapt, așa și spunem: Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie. Românilor, simt aceasta aici în țara voastră! Am fost în Bulgaria, în Serbia, în Muntenegru, în Grecia, în America, peste tot. Voi sunteți încă foarte sus în perceperea credinței voastre. Iar Europa vrea să vă distrugă. Antihrist vrea să vă formeze din nou înspre capitaliști. Apărați-vă prin credința voastră! E extraordinar că mă aflu aici. Aveți lucrurile acestea și tocmai de aceea e atât de tragic pentru mine să văd că sunt atâția români care fac superstiție din asta, care zic „Doamne, miluiește!” fără să creadă în ceea ce spun. Haideți să nu fim farisei, haideți să fim autentici! Poate mulți dintre ortodocși nu văd lucrurile acestea pentru că așa au fost născuți și crescuți de mici. Dar eu veneam din afară, pentru mine totul a fost nou, iar în timpul petrecut cu Părintele Sofronie am înțeles ce este aceasta cu adevărat. Vă invidiez. Sunteți ortodocși mari, însă trebuie să faceți lucrurile corect.

Bogdan Herțeg: În cadrul aceleiași conferințe, scriitorul german a răspuns unei întrebări relevante pentru pseudospiritualitatea tehnicilor yoghine promovate prin gândirea vestică ce validează orice metodă care funcționează local și de moment: „Credeți că ar trebui să evităm cu totul orice practică de meditație? Pentru mine tehnica respirației poate fi o modalitate foarte eficientă de liniștire a gândurilor și de evitare a hărțuirilor și a suprasolicitărilor cotidiene”.

Klaus Kenneth: - Dacă faci această meditație prin respirație în numele lui Hristos, poate fi bine. Dacă o faci în numele tău, propriu, atunci nu e bine – așa ca yoga, care nu face decât să promoveze o falsă pace. Pacea adevărată o primim abia atunci când ne recunoaștem păcatul, când ne pare rău și când primim crucea. Iar acest lucru [acest drum] nu e plăcut. Tocmai de aceea mulți dintre ortodocși nu vor să devină ortodocși adevărați – pentru că este neplăcut să îți vezi păcatul. E foarte neplăcut, dar este singurul drum spre libertate. Uitați-vă la preoți. Ei sunt medicii noștri, doar că nu au halate albe, au halate negre. Biserica noastră este un spital, iar medicamentul este Trupul și Sângele lui Hristos. Dar nu o meditație prin respirație fără Hristos. Nu. Că aceasta relaxează îmi este clar, dar îți ascunde de fapt păcătoșenia.

Bogdan Herțeg: Fiind un convertit, l-am rugat pe Klaus Kenneth să ne explice cum se apropie un om de Dumnezeu. Există credincioși în România care cred în Dumnezeu, dar nu putem spune că în sufletul lor Dumnezeu a intrat cu adevărat, că au fost cu adevărat atinși de iubirea Lui; ei încă mai caută.

- Cum credeți că L-ar putea ei găsi pe Dumnezeu?

Klaus Kenneth: - Dacă nu vor să Îl găsească, nu Îl vor găsi. Ei vor folosi cuvinte precum: „Aliluia”, „Iisus Hristos”, dar ca și altora în Biblie, Hristos le va spune: *Eu nu te cunosc pe tine*. Aceasta, din cauză că ei nu L-au cunoscut pe Hristos, pentru că ei nu s-au străduit să-L cunoască, nu au vrut cu adevărat să-L cunoască. La o cunoaștere adevărată ajungem numai prin iubirea autentică, prin onestitate, prin neprefăcătorie.

Locuitorul casei inimii mele

Andreea-Nicoleta Sicoe

Doamne, mi-am amintit de curând,
De când, ai „intrat” la mine în „casă”
Surzând, blând.

Știi că eu locuiesc acolo
De cum ai intrat; deși chiar și eu mă mutasem, abia

Mi-ai spus că știi, după cum, încăperea arăta
Icoane pe pereți, cărți noi și vechi, ștergare...

Te odihneai, deși... nu toate erau așezate, cu bună așezare.
Ai poposit, umil; te-ai bucurat smerit
Și mi-ai lăsat lumină-n noaptea de granit

.....

Privesc azi încăperea și mă întreb: mai ești?
Găsești în mine iarăși,
Loc bun, să poposești?

Icoane sunt mai multe
Și cărți, mai felurite
Și peste toate poate
Au fost și reușite

Privesc însă pereții
Și simt un gol, adânc
Mi-e inima vădană
De cei, ce-acolo nu mai sunt
Mi-e inima vădană, mi-s ochii grei de plâns
Și parcă golul tace
De-un dor ce-a fost ucis

Tu toate le știi, însă
Și de mă mint pe mine
Pe tine nu pot, Doamne

Tu știi de tot ce-a ars
De tot ce Tu ai stins
Știi și de bucurie
Știi și plânsul neplâns...

Privesc pereții azi
Și chipuri dragi de Sfinți
Și-n chipurile lor,
Se vede Fața Ta

Și inimile-n care, eu Te-am găsit,
Cândva.

Ce să-Ți mai cer?
Privind la Crucea Ta?
Durerea-n piept se zbate
Și simte-o mângâiere
Și-apoi din Ochii Tăi,
E mai multă durere
Și doare și mângâie,
Iubește, plânge, iartă.

Și mi-e rușine, Doamne... să Îți mai spun ceva
Tu oricum le știi toate;
Învață-mă să tac -

Și fă să fie-n mine
Și fă să fie-n noi;
Nu voia mea,
Ci Sfântă Voia Ta.

.....

Doamne... mai vrei să vii? Vino, să-mi amintești, Cine locuiește casa inimii mele....

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com